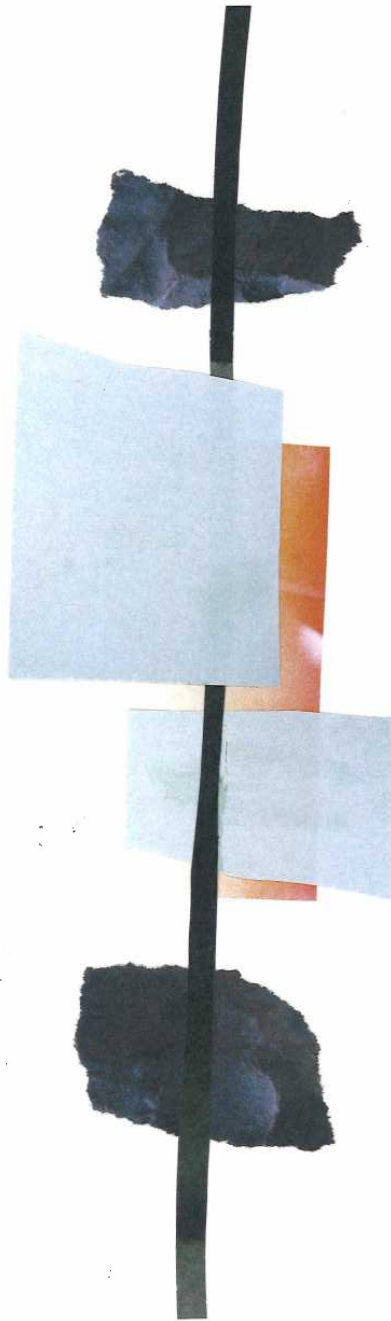


**Ett konstmuseum
i förändring**

Malmö Konstmuseum



2022

Unni Mattsson



LUNDS
UNIVERSITET

AAHM01
Examensarbete i arkitektur
Degree Project in Architecture
LTH 2022

Malmö Konstmuseum, ett museum i förändring
Malmö Art Museum, a museum in change

Av: Unni Mattsson
Examinator: Lars-Henrik Ståhl
Handledare: Nina Aronsen

Sammanfattning

Konstmuseet har länge varit en komplex och mångfacetterad symbol för makt, exkludering och frigörelse. Under senare tid har konstmuseets position skiftat från en plats för högkultur, en plats som separerade eliten från "de andra", till att genomgå en demokratisering i ett försök att nå en bredare publik. Samtidigt befinner sig konstmuseet idag i en motstridighet där viljan att bli ett demokratiskt rum ställs emot behovet att agera ikon i staden för att attrahera en köpstark turistsektor. När nya konstmuseum uppförs ställs dessa bokomliggande motiv ofta emot varandra och konstmuseet hamnar i en situation med mycket dualitet. Detsamma gäller diskussionen kring Malmös nya Konstmuseum som detta examensarbete utforskar.

Ända sedan 1980-talet har en diskussion angående nya lokaler till Malmö Konstmuseum pågått, men det är först idag som diskussionen börjar närma sig en verklighet. Då blir frågan vad vi vill att det nya museet ska göra för staden, hur det kan utvecklas i linje med Malmö Stads mål och önsknings samt vilka vi bygger för. En vision har tagits fram för Malmös nya konstmuseum som kretsar kring att etablera ett demokratins allrum, en inkluderande plats för alla. Tillsammans med visionen har lokaliseringmöjligheter utretts som alla i sin tur skulle påverka museets utveckling i olika riktningar. Följande arbete utforskar hur ett konstmuseum skulle kunna gestaltas vid Rosengårds Station, vilka verktyg vi som arkitekter har för att arbeta inkluderande och hur museet kan spridas ytterligare i staden genom satelliter för att sänka trösklarna och nå en bredare publik.

Abstract

The Art Museum has long acted as a complex and multifaceted symbol of power, exclusion and liberation. In recent time, the Art Museum's position has shifted from a place of fine culture, a space that separate the elite from "the others", to undergo a democratization in an attempt to reach a wider audience and become more accessible. At the same time, there is a conflict regarding the Art Museum where the desire to become a democratic space is opposed to the need to act as an icon in the city in order to attract the tourism sector. In the development of new Art Museums these underlying motifs often oppose each other and places the institutions in a situation of strong duality. This conflict of goals and vision also applies to the discussion regarding the development of a new Art Museum in Malmö which this thesis aims to explore.

The discussion regarding new premises in connection to Malmö Art Museum has been in progress ever since the 1980s, but more recently the discussion has reached a point of reality. In realizing this project many questions can be raised concerning the aims and intentions. What should the new Art Museum bring to the city, how can it evolve in harmony with Malmö Stad's goals and wishes and finally who are we building for? A vision has been developed for Malmö's new Art Museum which revolves around establishing a democratic space, an inclusive place for everyone. Alongside the vision, different location possibilities have been investigated, all of which in turn would influence the museum's character in different directions. The following work explores how an Art Museum could take shape at Rosengård's Station in Malmö, what tools we as architects have in working with inclusion and how the museum can be spread further in the city through satellites to lower the thresholds and reach a wider audience.

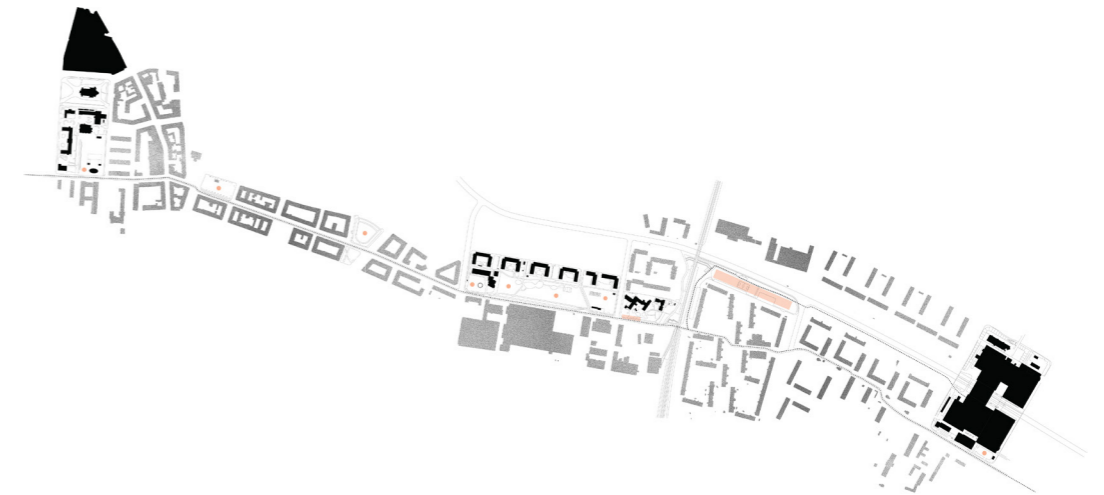
Innehållsförteckning

Bakgrund

	Inledning	08
Del 1.	Malmö Konstmuseum	12
	Från 1526 till idag	13
	Samlingen	15
	Ett nytt museum	15
Del 2.	Konstmuseets historia	18
	Museets begynnelse	19
	Tempel för kultur	19
	Museet öppnar för allmänheten	20
	Gravplatser för konst	21
	Från elfenbenstorn till plats för lärande	22
	Konstmuseet som ikon och turistmagnet	22
Del 3.	Museet som samlingsplats	24
	Ett gemensamt offentligt rum	25
	Multifunktionella platser	26
	Lokalt engagemang och publikt deltagande	27
Del 4.	Referensstudier	30
	Malmö Konsthall	31
	Lunds Konsthall	31
	Liljevalchs	33
	Kolumbamuseet	33
Del 5.	Kontext	34
	Lokalisering	35
	En knutpunkt vid Rosengårds Station	37
	Två tomter vid stationen	39

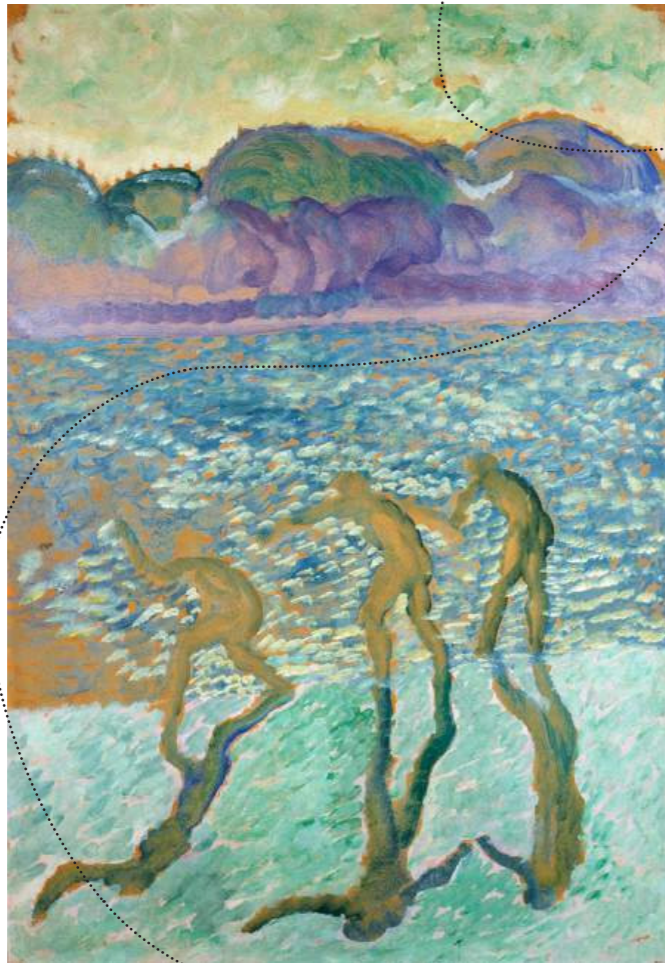
Projekt

Del 6.	Museet sprider sig	42
	Modersvampen och dess sporer	44
	De tre sporererna	47
Del 7.	Det nya museet	48
	Stationen blir en knutpunkt	49
	Design-principer	51
	Promenaden längs museet	52
	Fasader	54
	Program	59
	Planer	60
	Sektioner	66
Del 8.	Reflektion	78



Inledning

Vart är vi på väg?



Alexander E Yakovlev, Landskap med figurer
En del av samlingen

Ett museum i förändring
Malmö Museums debatt
Det demokratiska museet

Malmö Konstmuseum är idag beläget i en tillbyggnad till Malmö Slott på Slottsholmen vid havet. De innehar en av Sveriges största konstsamlingar med omkring 40 000 objekt av konst, konsthantverk och design. Ändå visas i dagsläget bara 1% av samlingen på Malmö Slott. Trots den vackra placeringen i staden och de anrika lokalerna finns många brister i Malmö Slott och utställningar av stor bredd tvingas samsa om trånga lokaler med bristfällig standard gällande inomhusklimat och säkerhet (Malmö Stad, 2021, s.2).

Behovet av nya lokaler har diskuterats ända sedan 1980-talet och under den senaste tiden har frågan blivit alltmer aktuell (ibid). Det är utifrån denna diskussion mitt examensarbete tar sitt avstamp och utforskar vilken gestalt Malmö Konstmuseum skulle kunna ta i staden samt hur det beror på vilka vi bygger för.

Malmö Stad talar om konsten som alla Malmöbornas gemensamma egendom, något som delas av oss tillsammans. Med det sagt borde konsten också vara tillgänglig för oss alla att se och lära av. Visionen för konstmuseet bygger på en önskan om att ge alla lika rätt till och möjligheten att ta del av konsten, oavsett bakomliggande förutsättningar. En plats som välkomnar även de som ännu inte är invigda i scenen, de som känt att konstmuseum inte är en plats för dem (Malmö Stad, 2021, s.6). Men hur ser ett sådant museum ut?

Hur kan vi arbeta med öppenhet, inkludering och delaktighet för att göra Malmö Konstmuseum tillgängligt för alla?

I mitt examensarbete behandlar jag dessa frågor och gestaltar ett konstmuseum som sprider sig i staden och bjuder in till att upptäcka.

Metod

Mitt arbete har sin utgångspunkt i en faktainsamling gällande Malmö Konstmuseums historia och konstmuseets historia i sin helhet. Utifrån den kunskapen har jag satt mig in i den rådande diskussionen kring museers betydelse, funktion och gestaltning idag och vilken roll de kan ha i samhället i framtiden. Jag har genom debattinlägg, artiklar och böcker från kunniga i området läst om strategier och metoder för att nå ett mer inkluderande museum både formmässigt och organisatoriskt.

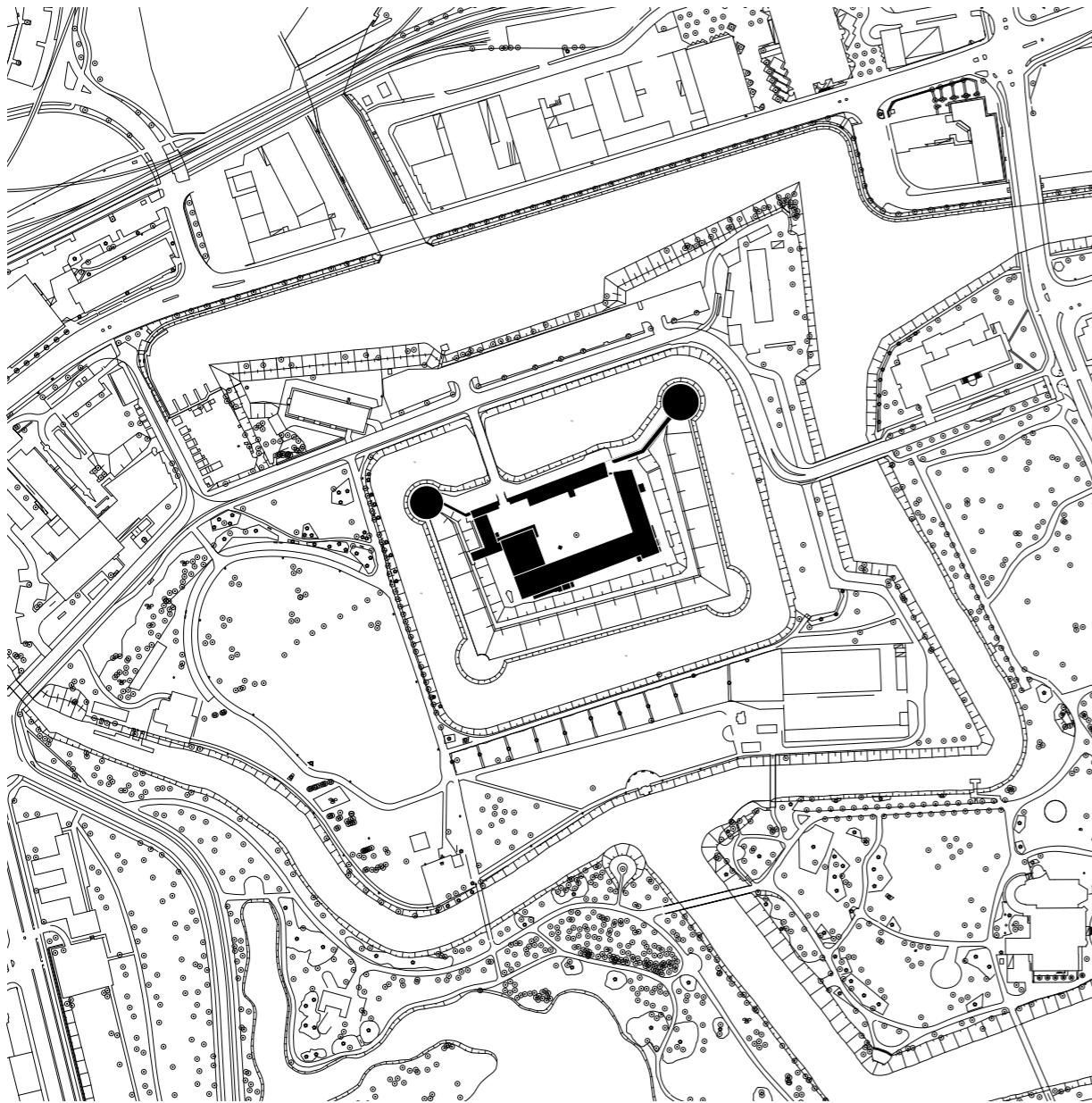
Därefter har jag gjort en djupdykning i diskussionen gällande Malmös nya konstmuseum med bestämmelser, målsättningar och lokaliseringmöjligheter.

Det är med denna grund som jag har utfört platsanalyser och utformat koncept, formgivning och innehåll i ett gestaltande projekt.



Malmö Hus. Foto: Nina Broberg

Del 1.

Malmö Konstmuseum

Historien

Lokalerna

Samlingen

Visionen

Från 1526 till idag

Malmö Konstmuseum ligger sedan 1937 i Malmö Slott mellan havet och Centralstationen i Malmö. Slottet som också kallas Malmö Hus är Nordens äldsta bevarade renässansslott uppfört mellan 1526 och 1539, omringad av en vallgrav och belägen på sin egen lilla ö, Slottsholmen, i Slottsparken. Genom historien har byggnaden både fungerat som kungligt residens, fästning med försvar mot sjösidan och under 1800-talet och 1900-talets början agerade byggnaden fängelse i Malmö. Efter uppförandet av Kirsebergs fängelse förflyttades fångarna från Malmöhus 1914 och en restaurering av byggnaden påbörjades. Det var först år 1937 som Malmö Museer blev beläget i Malmö Slott. Malmö Konstmuseum flyttar in i en nybyggd del i koppling till Malmö Slott (Råman, 2015).

Idag visar Malmö Museer i Slottsparken en stor bredd av utställningar med inriktning på teknik, sjöfart, naturhistoria och historia. Här finns också ett akvarium utöver Malmö Konstmuseum. Eftersom många olika utställningar samsar om lokalerna och placeringen ligger bortkopplad från staden har utställningarna blivit anonyma och det finns en viss förvirring kring vad museet är och dess innehåll. Problemet gäller främst Malmö Konstmuseum som är belägen i den västra delen av byggnaden. Här finns en av Sveriges största samlingar, 40 000 objekt, av konst, konsthantverk och design som sträcker sig från 1500-talet till 2000-talets början, men sedan länge har Malmö Slotts kapacitet varit bristfällig och endast en bråkdel, omkring 1%, av samlingen har kunnat visas för allmänheten (Malmö Stad, 2021, s.2). Därigenom har Malmö Konstmuseums möjligheter att bedriva en pedagogisk verksamhet, skapa publikkontakt och vara en del av besöksnäringen varit mycket svåra. Behovet av nya lokaler för Malmö Konstmuseum har diskuterats och utretts i olika omgångar sedan 1980-talet och under den senaste tiden har frågan blivit allt mer aktuell (ibid). Genom nya lokaler skulle den extensiva samlingen kunna bli tillgänglig för fler och Malmö skulle kunna få ett större konstmuseum som idag inte finns i staden. Genom att förflytta konstmuseet från Malmö Slott till sin egen del i staden skulle det kunna få en starkare identitet och nå ut till en större målgrupp, samtidigt som samlingen kan visas i sin helhet och agera i pedagogiskt syfte såväl som att tillföra inspiration och nöje i Malmö.



Carl Fredrik Hill, utan titel
En del av samlingen

Samlingen

Malmö Konstmuseums samlingar består av betydande donationer och inköp som blir allt större genom nytt förvärv. Samlingen har en stor bredd av både svensk och internationell konst och de större donationerna består av Herman Gotthardts konstsamling av nordisk modernism, Karin och Jules Schyls donationen av internationell samtidskonst och enskilda samlingar av en rad framstående konstnärer. Dessutom innehar Malmö Konstmuseum samlingar från den internationella samtida konstscenen med verk av Cindy Sherman, Barbara Kruger, Joseph Beuys & Mike Kelley. Ett speciellt fokus ligger i nordisk samtidskonst med konstnärer så som Marie-Louise Ekman, Gerhard Nordström, Torsten Andersson och Astrid Svangren. Malmö Stad beskriver att fokuset på samtidskonst har sin grund i en vilja att samlingen ska vara en levande representant av tiden vi befinner oss i med dess idéer och strömningar. Tillsammans med de äldre verken befinner sig samling både i historien och nutiden och berättar om konstens utveckling genom tiden (Malmö Stad, 2022).

Ett nytt museum

I uppförandet av ett nytt konstmuseum behöver vi ställa oss frågan: vad vill ett konstmuseum i Malmö vara och vilken gestalt ska den ta för att bäst bidra till staden och invånarna? Enligt Malmö Stad ska det nya konstmuseet som tidigare nämnt vara en plats för malmöbornas konstsamlingar men mål om att förstärka Malmö som kulturstad framgår också (Malmö Stad, 2021, s.2). Malmö Stad vill öka Malmös attraktivitet genom ett nytt konstmuseum och genom den nya byggnaden skapa en plats för sociala möten och ett besöksmål för stadens turister. De uttrycker en vilja om att förbättra den fysiska tillgängligheten med en synlig placering i staden med närliggande kommunikation och tillgänglighet till utomhusområden (ibid). Från och med 2021 har förhoppningen om Malmö Stads utveckling beskrivits med visionen "Framtiden börjar här". Malmö har en ung befolkning och ca 48% är under 35 år gamla, däribland är 18-19% mellan 25-34 år (Malmö Stad, 2021, s.5). Utöver den unga befolkningen är Malmö en av världens mest mångkulturella storstäder och stadens befolkning består av 184 olika nationaliteter (ibid). Malmö växer och beräknas ha en befolkningsmängd på 500 000 invånare om 25 år. I och med Malmös unga mångkulturella och växande befolkning bör också konstmuseet spegla staden och gå i linje med utvecklingen, museet bör utmana och ifrågasätta och vara

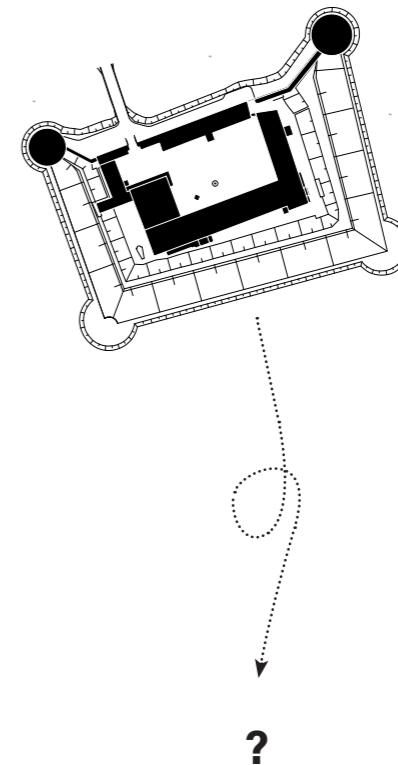
en och bidragande del till kunskap och utbyte i Malmö. Malmö Stads vision för konstmuseet bygger på en önskan om att ge alla lika rätt till och möjligheten att ta del av kulturen, oavsett bakomliggande villkor. De beskriver att “Jämlika kulturella villkor frigör tanke, kreativitet och engagemang” (ibid). Med det som utgångspunkt ska museet vara en inkluderande och inbjudande knutpunkt för möten och enskilt reflekterande. En vision har tagits fram som tar hänsyn till och framhäver dessa önskningar:

Möjligheternas museum

Malmö. Det börjar här. I modet och nyfikenheten. Det som gör att vårt nya konstmuseum blickar mer framåt än bakåt. Långt ifrån tillknäppt eller passivt betraktande. Och absolut inte bara för de redan invigda. Malmös nya konstmuseum är möjligheternas museum. En utmanare av invanda föreställningar och tankebanor. Öppet för alla generationers kreativa Malmöbor. Malmös nya konstmuseum lyser av vilja, öppenhet och mänsklig värme. Ett demokratins allrum, bredvid stadens parker, arenor, klubbar och shoppingcenter. Här möts familjer, vänner, kärlekspar, studenter, turister. Konstintresserade men också alla vi som ibland kan känna oss lite osäkra inför ämnet – men som dras till atmosfären, bilderna och de viktiga samhällsfrågor som utställningarna lyfter fram. Kanske i vårt första möte med konsten. Malmös nya konstmuseum är en del av kunskapsstaden Malmö. Här är skaparkraften starkare än någonsin. Som i den blomstrande spelindustrin, ledd av entreprenörer uppfödda på bildkonst och berättande. Nu skapar vi en ny inspirationskälla, fast förankrad i staden, med rum för både samlingar och ny konst. Dätid och nutid. Bilder att känna med. Att lyssna på. Att lära av. Ett nytt konstmuseum helt enkelt.

(Malmö Stad, 2021, s.6)

Utöver detta uttrycker Malmö Stad sin vilja om att konstmuseet ska vända sig internationellt, vara i framkant och ge inspiration till andra städer och länder. Det finns många viljor och önskningar när det kommer till Malmös nya konstmuseum, en institution som agerar lokalt såväl som globalt och existerar både i utbildningssyfte och för rent och skärt nöje. Alla dessa önskningar och visioner har sin grund i konstmuseets utveckling och de möjligheter som institutionen för med sig, men också de polariserade funktionsområdena och viljorna som konstmuseum befinner sig i idag. Genom att följa den historiska utvecklingen kan vi få djupare insikt i varifrån alla dessa viljor kommer, var museet har sitt ursprung, hur det fungerar idag och hur det kan fungera imorgon.



Del 2.

Konstmuseets historia

Carl Fredrik Hill, *Tempel med tjurar*
En del av samlingen

Museets begynnelse

Konstmuseet är en institution med en rik historia i ständig utveckling. Kanske ser vi platsen som en naturlig del i samhället, en plats för kunskap och kultur som tillhör alla, men detta är inte alltid fallet, speciellt när vi ser vi till historien. Sedan renässansens början har konstmuseet varit en komplex och mångsidig symbol i västvärlden, en symbol som berättar om makt, frigörelse, kunskap och nöje (Hooper-Greenhill, 2007, s.3). Museet har genom sina samlingar, utställningar och arkitektur varit en huvudspelare i kulturpolitiken och platsen markerar samhällets utveckling och värderingar (ibid). I det postkoloniala samhället har konstmuseet genomgått en stor förändring för att ta sig an en ny roll under influenser från ekonomisk rationalitet och en demokratiserande process (ibid). Konstmuseet är mycket mer än en plats för att betrakta konst i stilla kontemplation, det är reflektion av sin omgivning, av politiken och kulturen som skapat det.

Konstmuseum som vi ser dem idag började verka kring 1600 och 1700-talet i Europa men långt innan dess antydde fenomenet genom utställningar av konst på de publika torgen, fora, i Rom i form av skulpturer och krigsbyten och i medeltida kyrkor där heliga skatter visades (Von Naredi-Rainer, 2004, s.13). De första exemplen på det moderna sekulariserade museet för offentligheten kopplas ofta samman med 1700 och 1800-talets Europa som under tiden influerades starkt av nationalism, kolonialism och upplysningstiden ideal. Denna process tog sitt avstamp i tidiga moderna Europa under 1500-talet med något som kallades Wunderkammern (ibid). Dessa platser arrangerades av adeln, rika handelsmän och lärda som genom kolonialismen börjat upptäcka nya kulturer och såg en möjlighet att fördjupa människors kunskap genom att samla, tolka och visa världens rikedomar. Wunderkammern liknade dagens museum i sitt syfte att genom utställningar skapa en plattform för kunskap men till skillnad från dagens museum riktade sig utställningarna endast till eliten, ofta placerade i privata palats och öppna endast för samlare och hans inre cirkel (ibid).

Tempel för kultur

Under 1700-talet mitt började en ny struktur att utvecklas med influenser och idéer utvecklade under framskridandet av upplysningstiden. Den intellektuella rörelsen försökte att förstå

världen från det europeiska perspektivet som koloniserare. Upplysningstidens tänkare förlitade sig på nya verktyg baserade i sekulär empiri, logik och upprepning. Därigenom blev samlingarna mer specifika och en högre medvetenhet gällande objekten i koppling till sin historia och normativt tänkande banade vägen för det moderna konstmuseet (Von Naredi-Rainer, 2004, s.14). Wunderkammern byts ut mot konstgallerier och museer. Det Brittiska Museet från 1750 representerar många av upplysningens ideal men precis som i Wunderkammern var platsen exkluderande och arkitekturen var menad att efterlikna klassiska tempel för att symbolisera prestige och makt. Över entrén pryddes tympanonen av nationalistiska bilder som en tydlig indikator på vilka som ägde och bestämde kring innehållet. Det var under den tiden museet började ägna sig åt specialiserade samlingar, däribland etablerades museum som exklusivt inriktade sig på konst. Narrativa upplägg inom utställningarna började användas som indelade konsten i tidsepoker, ursprung, konstnärer och skolor för att därefter kunna agera kunskapsbildande genom jämförelse och utveckling. Ett liknande narrativt upplägg används i många konstmuseer än idag (Rodini, 2018).

Museum öppnar upp för allmänheten

Under 1700-talet skedde också en ersättning av representation inom konnässörskap och utgivningar av systematiska samlings-kataloger började ges, och i samband med den borgliga frigörelsen kom kravet på att göra samlingarna allmänt tillgängliga. Detta ledde till att Palais Luxembourg i Paris 1750 öppnade sin utställning av de kungliga samlingarna för allmänheten 2 dagar i veckan. Samtidigt utvecklades också planer på att uppföra ett större museum i Louvren öppet för allmänheten. Det Brittiska Museet å andra sidan hade fortfarande komplicerade regleringar vilket gjorde tillgängligheten svår men genom grundandet av musei-dekret av parlamentet deklarerades museum en del av allmänintresset (Von Naredi-Rainer, 2004, s.14). Den tyske filosofen och estetikern Johann Georg Sulzer var den första att publicera ordet "museum" i refererade syfte till konstutställningar. Enligt hans åsikt var de menade att vara permanent öppna till studerande konstnärer och konnässörer och skulle fylla funktionen att "utveckla smak". Det var också detta argument, så typiskt för upplysningstiden, som gjorde att konstsamlingar började ses som nationens egendom och

efter den franska revolutionen öppnades de kungliga samlingarna upp för allmänheten 3 dagar utav 10, med gratis inträde (ibid).

1800-talets romantiska era förstärkte konsten som en del av en nationalistisk anda och identitet. En vidare utvecklingen av specifika områden inom kultur och vetenskap ledde till att museum med olika inriktningar blev vanligare och ett speciellt intresse angående konstmuseet skapades. Stora oberoende museum byggdes i form av barocka palats med inspiration från antika tempel, de blev statusmarkörer för städer och länder, en plats för nationalistisk representation och ett slags "tempel" för konst. Under denna tid blev museum platser som skyddade traditionella värden och fungerade i utbildningssyfte. En plats för njutning och uppbyggelse men också en plats för att utveckla sin estetiska smak (Von Naredi-Rainer, 2004, s.15).

Gravplatser för konst

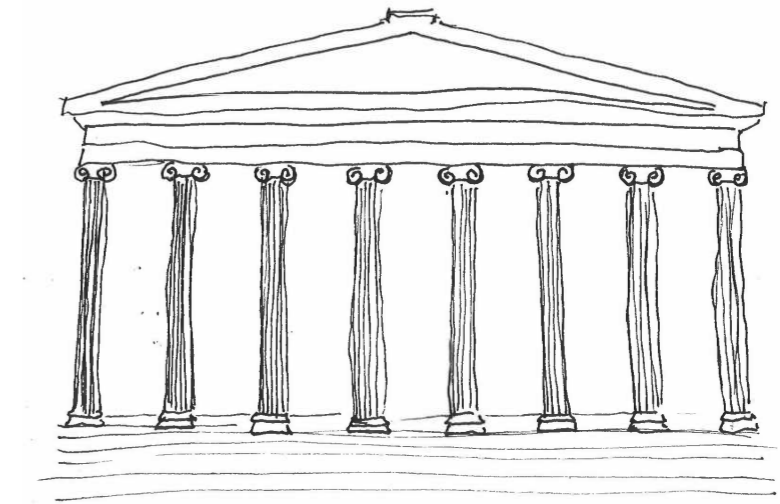
Under sena 1800-talet spred sig den europeiska musei-modellen till USA och "tempel för kultur" började fylla syftet att utbilda sin befolkning genom utställningar av objekt (Rodini, 2018). Dock hade inställningen gällande museets utformning och ideal börjat att förändras. Den historiska blicken på konst som ett verktyg för moralisk undervisning började ifrågasättas på grund av spänningar mellan historisk medvetenhet och kulturell kreativitet. Museum började ses som trötta minnen och gravplatser för konst. Därigenom riktades intresset mot kontemporär konst och några av de mest inflytelserika trenderna gällande det moderna konstmuseet tog sin form (Von Naredi-Rainer, 2004, s.16). De encyklopediskt arrangerade utställningar ersattes av noggrant sammansatta arrangemang av genrer som integrerades i en gemensam produktion. Idén om att konstmuseum skulle skapa samma stämning som den neutrala ateljén etablerades (Von Naredi-Rainer, 2004, s.17). Tanken var att den estetiska genomslagskraften i konsten skulle stå i första rummet och minimalismens vita väggar tog över konstmuseum. Idén om "Den vita kuben" utvecklades till fulla i MoMA i New York under 1930-talet. Här skulle konsten i samband med en minimalistiskt interiör komma till sin fulla effekt utan omkringliggande stimuli och en dominerande utsmyckad arkitektur. Numera är dessa vita utrymmen och minimalistiska platser för kontemplation något vi starkt förknippar med det moderna konstmuseet (Rodini, 2018).

Från elfenbenstorn till plats för lärande

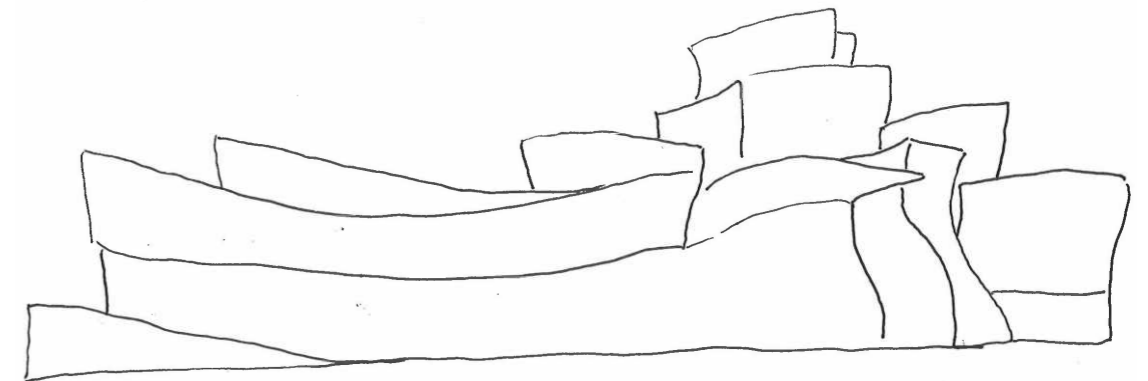
Dock hör denna utveckling inte till normen under tiden utan det var först efter andra världskriget som museet verkligen ifrågasattes och förändrades till det vi känner till idag. Efter kriget ansågs museum tråkigt, stagnerat och elitistiskt i det publika ögat. Museum hade distanserat sig från samtiden och kritik riktades mot dess exklusivitet och exkludering. Efter stora protester triggade av studenter i Paris under 1968 sattes de framåtblickande idéerna om det nya konstmuseet i rullning. Det skulle ske ett skifte från museet som ett elfenbenstorn för vetenskaplig upptäckt till en plats för pedagogisk verksamhet. Samtidigt minskade ekonomiska tillgångar och otillräckliga offentliga medel ledde till att finansieringen skiftade till den privata sfären. Därigenom tvingades museum omformas efter kommersiell effektivitet (Von Naredi-Rainer, 2004, s.17).

Konstmuseet som ikon och turistmagnet

Under de senare decennierna har konstmuseet mer och mer börjat agera ikon för staden och genom experimentell arkitektur har konstmuseum blivit magneter för turistsektorn. En diskussion förs kring om även dessa minimalistiska interiörer klädda i experimentella arkitektoniska former på ett nytt sätt börjat agera verktyg för kulturell makt och differentiering (Rodini, 2018). John Cotton Dana, grundare av Newark Museum, är en av flera som tar avstånd från denna utformning och tror att konsten är till för lokala besökare och att de därför bör svara efter lokala viljor och behov (ibid). Parallellt sker en diskussion kring museums roll i marknadsekonomi, att museet mer och mer förvandlas till konstmässor eller nöjesfält som bedöms efter popularitet för att tilltala fler. Denna utveckling har ibland kopplats samman och använts som ett bevis på demokratiseringen av kulturen (Von Naredi-Rainer, 2004, s.17). Utvecklingen av konstmuseet är komplex och detsamma gäller frågan om vad konstmuseet ska vara imorgon. Hur vänder sig konstmuseet till fler samtidigt som den bevarar viktiga kvaliteter så som att vara en plats för kunskapsutbyte, en plattform för idéer och kreativitet där konsten i samspel med besökaren står i första rummet? Nu när blicken riktas mot ett konstmuseum dedikerad till intellektuell, spirituellt och social efterfrågan från en mångsidig publik visar det att museets utveckling har varit stor. Samtidigt är museet en reflektion av historien som producerat den och samtiden vi lever i.

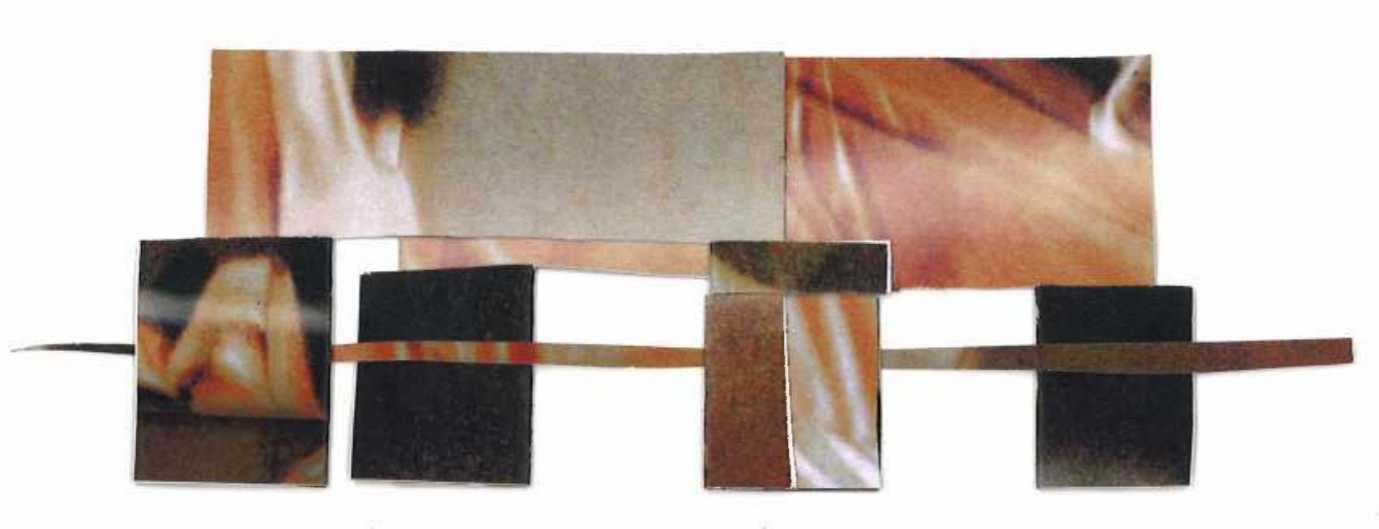


Från tempel för kultur till turistmagneter och ikoner för staden.



Del 3. Ett inkluderande rum

Museet som samlingsplats



Vem bygger vi för?

Museet som samlingsplats

Konstmuseet som institution är under förändring från det exkluderande rummet för en snäv elit till en plats för alla, ett demokratins allrum, en plats för den inte redan invigda. Men hur ser ett sådant museum ut?

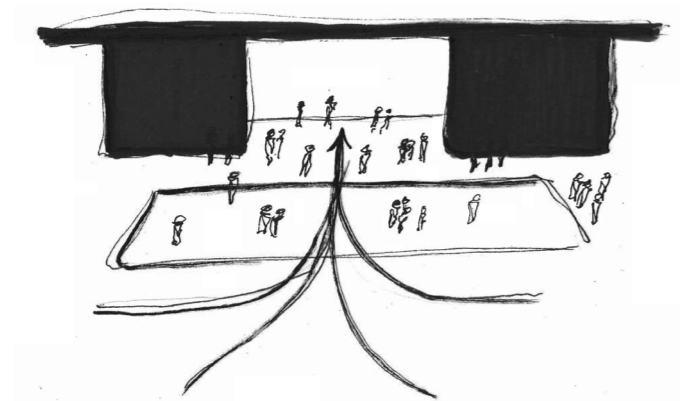
Det demokratiska museet är ett begrepp som diskuteras, kanske inte flitigt än, men det kan bli något som spelar stor roll i konstmuseets utveckling för att nå fler. Tidigare har analyser av museets roll i samband med kulturella förhållanden i samhället beskrivit en inneboende problematik kring museets som agent för en positiv och demokratiserande social förändring (Sandell 2005, s.187). När vi ser till historien har museet på ett sätt aktivt arbetat för det motsatta, för exkludering och uppdelning. Sociologen Tony Bennett som forskar i kulturvetenskap och historia beskriver att 1800-talets museum i stor grad var formgivna för att framhäva skillnader mellan besökare och icke-besökare "de andra" för att förstärka maktstrukturer mellan klasserna (ibid).

Utvecklingen av konstmuseet har förändrats sedan dess men än idag arbetar det många gånger på liknande sätt. Det snabbt växande konsumtionssamhället vi lever i idag har tvingat museet att svara till den marknadsdrivna ekonomin genom succé-utställningar, filantropi och sponsorer (Higgins, 2005, s.217). Dessutom märks detta i arkitekturen där konstmuseum formges som ikoniska byggnader och landmärken i en form av Bilbao-effekt för att attrahera världens största industri: turism. Kanske mer än någonsin innan är museum nu en del av turismen som i sig domineras av medel och överklass (Toon, 2005, s.27). Att museum behöver anpassa sig till den marknadsdrivna ekonomin och därigenom vända sig till turismen för att bli framgångsrika kultur-destinationer kan vara svårt att påverka. Däremot får vi inte glömma att kulturen har sociala mål och ett socialt ansvar eftersom institutionerna också använder offentliga medel. Att ta del av konst och kultur är en mänsklig rättighet som garanterar allas rätt att tillgå och delta i kultur, kulturarv och kulturella uttryck.

"Jämlika kulturella villkor frigör tanke, kreativitet och engagemang"
(Malmö Stad, 2021, s.5)

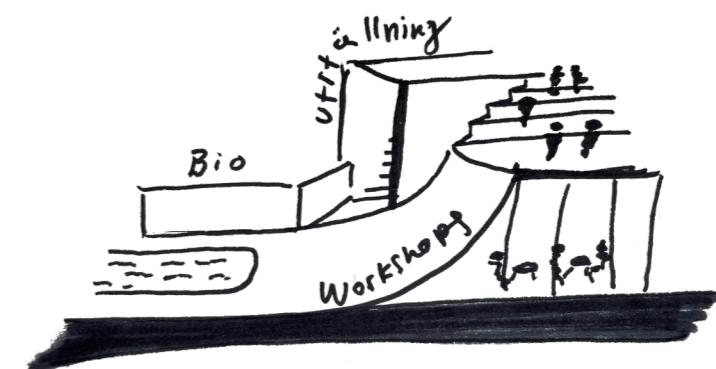
Ett gemensamt offentligt rum

Malmö stad talar tydligt om hur samlingen är Malmöbornas egendom, hur den tillhör alla, och då ska också platsen den befinner sig på gå i linje med det. Om vi alla äger konsten tillsammans ska vi alla ha lika förutsättningar att ta del av den. På samma sätt som konsten tillhör alla gör också staden det. I texten *Threshold fear* av Elaine Heumann Gurian identifieras tre typer av platser som viktiga för att bibehålla ett tryggt samhälle: platser för familj och vänner, plats för arbete och platser där det känns säkert att interagera med främlingar (Heumann Gurian, 2005, s.206). Under den tredje punkten hamnar en mängd publika funktioner så som bibliotek, shoppingcenter, tågstationer med fler. Det är också inom denna kategori som museum befinner sig. Samtidigt har det inom museivärlden funnits en motvilja att associeras med dessa samlingsplatser i strävan om en unik status (ibid). Om museum önskar att bli en mer inkluderande plats bör det agera inom kategorin och arbeta för att bli ett gemensamt offentligt rum. Det kan ske genom en blandning av icke kommersiella och kommersiella aktiviteter i koppling till platsen, att plats för att spendera tid på olika premisser anordnas och att nödvändigheter och nöje finns att tillgå. Något som är viktigt att komma ihåg är att människor framför objekten är den essentiella ingrediensen i ett museum. Enligt Silvia Filippini Fantoni, biträdande direktör för lärande och engagemang vid Newark Museum of Art skulle museet kunna bli en mer relevant och inkluderande plats genom att ett skifte sker från akademiskt fokus till en plats som främst handlar om människor och dess historier (Filippini-Fantoni et al., 2021).



Multifunktionella platser

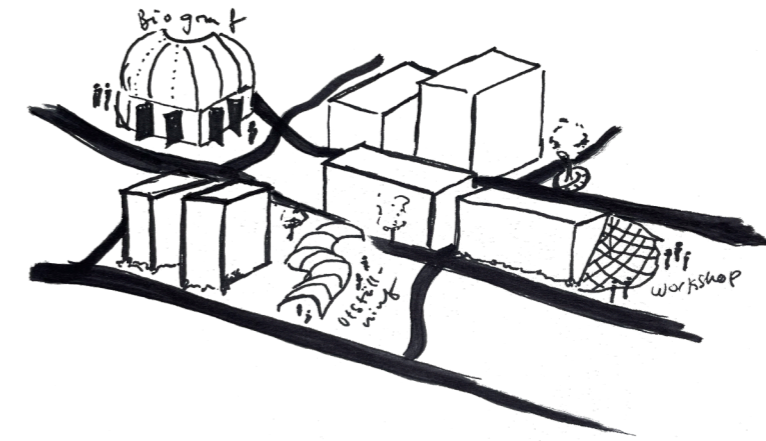
Om vi utvecklar tanken om människor som den viktigaste komponenten i ett museum måste vi också fördjupa oss i hur fler kan ta del av platsen. Ett begrepp som används av många arkitekturteoretiker och stadsplanerare, däribland Jane Jacobs, är "mixed-use space". Vi kan kalla det multifunktionella platser. Dessa rum för multifunktion är fysiska platser som erbjuder en variation av tjänster, de kan vara små nog att rymmas inom en byggnad eller stora nog att täcka hela delar av en stad. Teoretiker argumenterar för att de stadsrum som används av en bredare publik är platser som erbjuder en stor variation av tjänster (Heumann Gurian, 2005, s. 206). Däribland varor som säljs i olika prisklasser, användbara tjänster så som cykelreparation eller matbutiker, en mix av specialiteter, öppettider som sträcker sig över en stor del av dygnet med allmänna bekvämligheter såsom sittplatser. Dessutom är en viktig komponent att platsen bygger på gångtrafik (ibid). På så sätt kan platsen upplevas som lättare och säkrare att använda. Många befinner sig på platsen dagtid och kvällstid, det är upplyst och besökare kan både agera betraktare och deltagare i platsens liv. Museum fungerar redan på ett sätt som multifunktionella platser och innehåller ofta en restaurang och museibutik men genom att utvecklas vidare i linje med teorin kan de bli en mer inkorporerad del av staden. En plats för en bredare publik som med olika motiv kommer dit och stannar vid olika tidpunkter på dygnet under olika långa besök.



Lokalt engagemang och publikt deltagande

Kanske räcker det inte med att människor passerar och interagerar med platsen för att verkligen skapa interaktion och göra museet relevant för fler. Studier pekar på att publikt deltagande och lokalt engagemang kan skapa en mer öppen och inbjudande miljö och att fler känner sig delaktiga i platsen (Rees Leathy, 2005, s.115). Det kan ske genom enkla medel så som konsultation och rådgivning med besökare. Att det finns ett medel för besökare att tycka till och påverka. Detta har bland annat prövats i St Mungo's Museum där besökare kan dela med sig av sina åsikter och tankar genom kommentars-kort som senare blir en del av utställningen i museet. Samma metod används in Anne Frank Museet och är precis som i St Mungo's Museum välanvända och enkla medel för besökare att kommunicera sina tankar (Sandell 2005, s.196). Vidare finns fler metoder att mer aktivt engagera publiken vilket kan ske genom workshops, samtal och mer interaktiva utställningsformer som välkomnar till lekfullhet och samtal mellan besökare. Dessa är alla enkla medel för att etablera en mer avslappnad stämning kring besöket på platsen. Direkt insyn till utställningar och workshops som spiller ut på gården och engagerar förbipasserande kan fånga upp och skapa intresse för innehållet. På så sätt knyts band mellan den lokala omgivningen och museet blir en mer dynamisk plats att ta del av och appropriera.

Dessutom kan lokala verksamheter och konstnärer bjudas in att hålla workshops, föreläsningar och bli del i utställningarna för att representera det lokala livet och integrera museet i sitt närområde. Gällande arkitekturen finns en viss problematik med museet som ett kontrasterande monument till sin omgivning, dessa unika byggnader kan bjuda in till ett visst intresse och fascination men riskerar också att bli bortkopplade från sin närmiljö och samhällslivet i området (Toon, 2005, s.27). I koppling till detta diskuterar John Brinckerhoff Jackson, författare, lärare och skiss-konstnär i landskapsarkitektur, att gemene man inte så mycket associerar platser med arkitektur, monument eller formgivna platser utan med rum för tillställningar, dagliga, veckovisa eller säsongsbaserade händelser som vi ser fram emot och kan dela med andra (Toon, 2005, s.28).



“The most effective way to make museums participatory is by pivoting our primary focus away from the institutions and their stuff and towards investing in relationships and people.”

*- Shanita Brackett, Director for operations, nmaahc
(Brackett et al., 2021)*



Del 4.

Referensstudier



Foto: Åke E:son Lindman



Foto: Lunds Konsthalls hemsida



Foto: Åke E:son Lindman

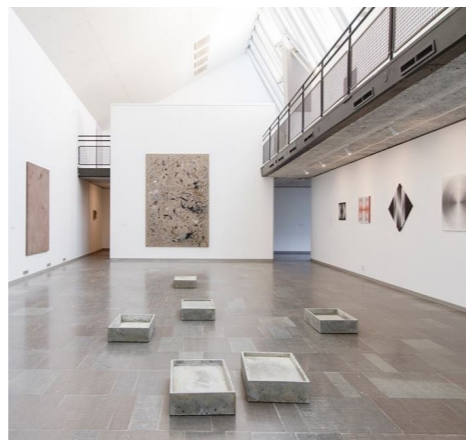


Foto: Terje Östling

Malmö Konsthall

Lunds Konsthall

När det kommer till museum i närområdet ser vi idag vissa tendenser till konstmuseet som monument men samtidigt ser vi ofta en viss enkelhet och ett fokus på besökaren och aktiviteter kring museet. Jag har tittat närmare på några exempel i Sverige som jag själv besökt för att få en tydligare blick av vad konstmuseum och hallar är regionalt och vad vi kan influeras av och lära oss av.

Malmö Konsthall

Malmö Konsthall ritad av Klas Anshelm ligger vid Triangelns norra del mot operan och är en av de konst-rum som kanske starkast kopplas till Malmö. Hallen byggdes mellan 1971–1973 och har i sin enkelhet en koppling till nybrutalismen. Genom att vara placerad mitt i staden och ha fritt inträde möjliggör denna konsthall till spontana besök under olika lång tid. De enkla formerna ger byggnaden en viss neutralitet och den sticker inte ut som ett ensamstående monument i staden. Ett stort glasparti mot torgen visar vad som händer inuti hallen och etablerar kontakt mellan förbipasserande och konstutställningarna. Samtidigt visas här ibland ljuskänslig konst och glaspartierna måste då täckas av gardiner. En bänk längs husets södra sida är en populär plats att slå sig ner på intill entrén. I koppling till konsthallen finns workshop-utrymme och en restaurang. Dock är dessa funktioner aningen gömda i en äldre huskropp intill konsthallen som kantas av en tegelmur besökaren måste passera för att besöka rummen. Därigenom har restaurangen och workshopen blivit något som främst kopplas till besök av konsthallarna och bjuder på så sätt inte in till spontanbesök. Ändå är platsen välbesökt och visar influenser av 60 och 70-talets frigörelse av konstmuseet i sin öppenhet och direkta koppling till staden.

Lunds Konsthall

Lunds Konsthall som också ritades av Anshelm har den direkta kopplingen med ett centralt läge invid Mårtenstorget. Till skillnad från Malmö Konsthall kläs byggnaden av en stängd tegelfasad med ett stående fönster och en väl utmärkt entré. Entrén sticker ut och annonserar sig mot torget men är samtidigt stängd i sitt material och blir på så sätt ett mystiskt och lockande element i byggnaden. Interiört likar de båda hallarna varandra och öppnar upp sig i stora ljusa neutrala rum. Dessa rum är flexibla och anpassningsbara med temporära väggar och varierande rumshöjd som gör många sorters utställningsformer möjliga.

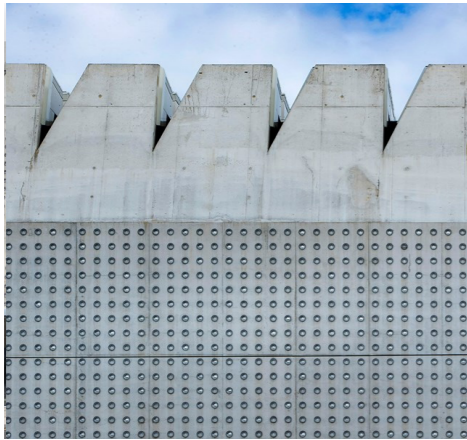


Foto: Lennart Johansson



Foto: Rasmus Hjortshøj

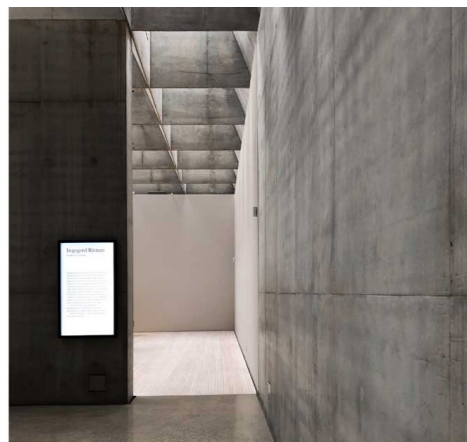


Foto: Mattias Lindbäck

Liljevalchs konsthall

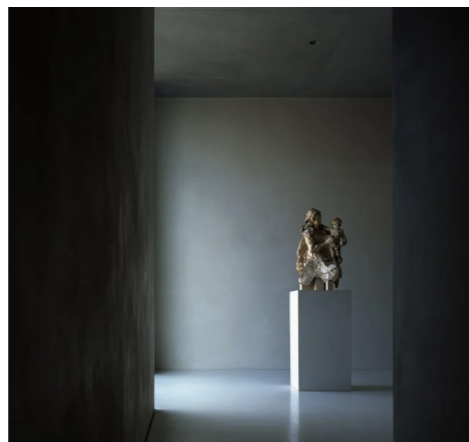


Foto: Hélène Binet

Kolumbamuseet

Liljevalchs

Utöver Malmö Konsthall har ett besök vid Liljevalchs i Stockholm gett insikter om vad vi bygger idag och allmänhetens åsikter i det publika byggandet av konstmuseum. Liljevalchs invigdes 1916 men år 2021 stod en ny tillbyggnad klar ritad av Wingårdhs. Byggnaden har mött mycket kritik från allmänheten och kallas en betongbunker. Kanske gör avsaknaden av fönster och ornamentering byggnaden hård men samtidigt finns många fina kvaliteter främst interiört. Den råa betongen samspelar med takljus och ger en lugn och kontemplativ atmosfär i byggnaden. Här står arkitekturen i första rummet och blir ett slags konstverk i sig med sina halvplan och rika ljuskontraster. Att många museer precis som Liljevalchs infinns sig på Djurgården i Stockholm kan dock vara en aspekt som gör museet bortkopplat från staden. Det blir istället en plats som besöks med planerade utflykter och inte på samma sätt en del av stadsrummet som Malmö Konsthall.

Kolumbamuseet

Samma lugna kontemplativa atmosfär finns i Kolumbamuseet i Köln ritat av Peter Zumthor. Här ligger fokuset i materialitet och stämning i ljusförhållanden. Tjocka väggar avgränsar golvet och nästa rum går ofta att glimta runt hörnet i breda öppningar. På så sätt finns inte den traditionella indelningen av rum och rörelsen blir flödande. Kolumbamuseet är placerat mitt i en stadscontext men de stängda väggarna gör att museet står som solitär och bjuder inte in livet från gatan. Det skapar en stämning av att kliva in i en annan värld men samtidigt blir museet distanserande. En liten gård på baksidan utgör ett lugnt uterum i staden, också bortkopplat från gatans puls.

Genom att jämföra dessa byggnader kan vi se hur arkitekter tidigare arbetat med det interiöra och exteriöra i konstmuseum i koppling till dess placering. Att kunna skapa den kontemplativa och monumentala känslan interiört ger tyngd till upplevelsen av konsten. Samtidigt arbetar en öppen och inbjudande utsida för att välkomna fler att besöka platsen. Kombinationen av dessa aspekter kan vara ett sätt att bibehålla känslan av ett konstmuseums lugna atmosfär samtidigt som det strävar efter att vara ett inkluderande och välkomnande rum i staden.

Del 5. Kontext

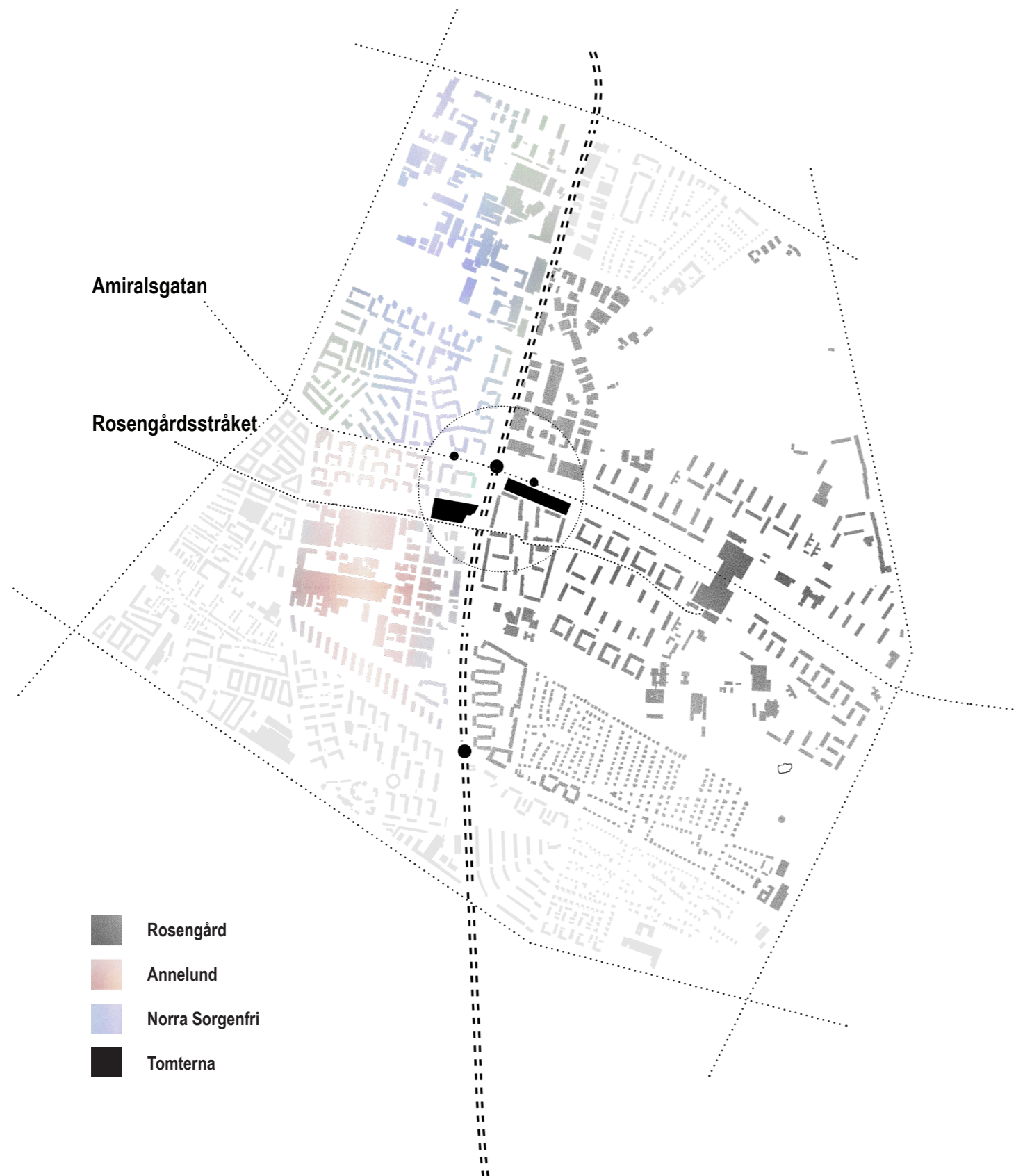
Ett nytt konstmuseum i Malmö



Lokalisering

I de tidigare kapitlen diskuterades hur museet kan arbeta tillsammans med sin kontext och det lokala livet för att lättare integreras och bli en relevant del av staden som fler besöker och får värdefulla utbyten i. Detta kapitel undersöker vilken plats i Malmö som skulle gagnas av ett konstmuseum och vad det skulle kunna göra för staden. År 2016 påbörjades en närmare utredning av kulturnämnden gällande konstmuseets nya lokaler. Till beslutsunderlaget utvecklade stadsbyggnadskontoret, fastighetskontoret och serviceförvaltningen en utredning av olika lokaliseringmöjligheter i Malmö (Malmö Stad, 2021). Efter vidare diskussioner har två lokaliseringar visats extra intressanta, en vid Triangeln och en vid Rosengårds Station (Oxford Research, 2017). City-läget vid Triangeln är ett redan kultur-tätt område som skulle kunna stärka sin identitet som kulturområde ytterligare genom ett nytt konstmuseum. Triangeln ingår i ett redan väletablerat område med mycket rörelse och därigenom skulle konstmuseet ha stor möjlighet att koppla både till det lokala, regionala och nationella. Här finns redan en stor mängd av verksamheter och aktiviteter att tillgå och konstmuseet skulle bli en del av helheten. Dock befinner sig redan Malmö Konsthall och många andra kulturyttringar på platsen. Vid Rosengårds Station däremot skulle konstmuseet tillföra något nytt och det skulle kunna rikta sig till en bredare och underrepresenterad målgrupp. Rosengårds Station befinner sig inte i samma etablerade citymiljö och närområdet erbjuder färre verksamheter och aktiviteter. Konstmuseet skulle inte bli en del av en helhet på samma sätt här men skulle kunna få en större betydelse för området. Genom att placera ett konstmuseum vid Rosengårds Station skulle de statliga kultursatsningarna sprida sig mer jämnt i staden och på så sätt rikta sig mot en större publik.

Om Malmö Stad vill skapa det öppna och framåtblickande museet, för den inte redan invigda, skulle placeringen vid Rosengårds Station troligtvis ha större möjligheter att nå sina mål, samtidigt som en koppling mellan Malmös västra och östra delar skulle kunna utvecklas. Ett konstmuseum vid Rosengårds Station skulle sprida konsten jämnare i staden och erbjuda nya möjligheter för Malmö som helhet. Konstmuseet skulle kunna fungera som en central mötesplats vid den nya stationen, en plats som engagerar lokala verksamheter och tar tillvara på det unika mångkulturella klimatet i Rosengård. Platsen skulle kunna bli en del av en integrerande

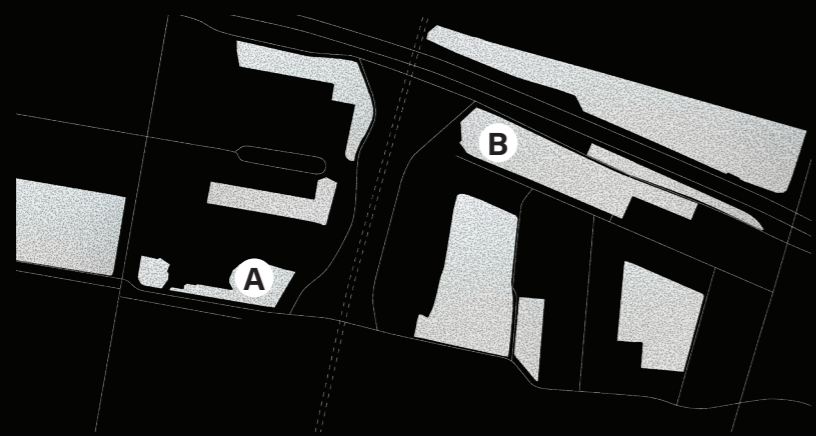
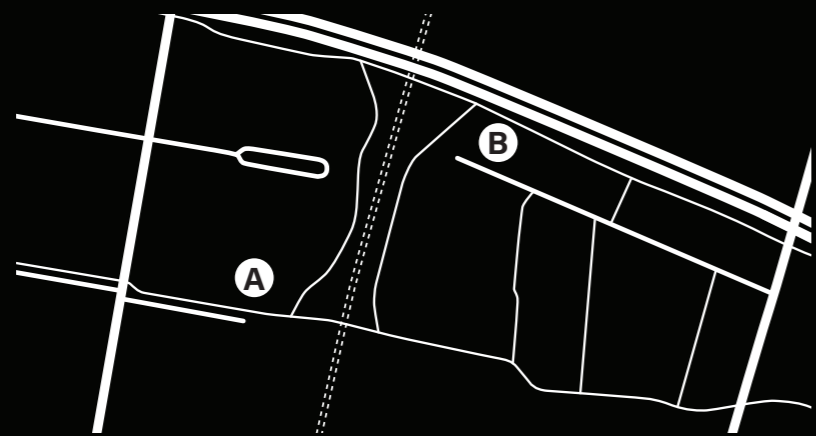


process där mötet mellan människor från olika delar av Malmö kan uppstå. Därför kommer följande arbete att närmare undersöka hur ett nytt konstmuseum skulle kunna gestaltas vid Rosengårds Station samt vad det skulle göra för närområdet och Malmö stad som helhet.

En knutpunkt vid Rosengårds Station

Tomten är belägen i anslutning till Rosengårds Station på gränsen mellan Annelund, Rosengård och Norra Sorgenfri. Norr om platsen sträcker sig Amiralsgatan, en huvudgata som börjar i Malmös centrala delar och fortsätter förbi Rosengårds Station genom området och via Rosengårds centrum. Genom platsen söder om Amiralsgatan går Rosengårdsstråket där cykel och gångtrafik rör sig mellan Rosengård Centrum och Möllevången. Tomten ligger i ett gränsland mellan de olika områdena i Malmö och har en potential att knyta samman dessa olika delar. Dessutom är platsen i nära förbindelse med Malmös centrala delar med 15 minuters cykelväg från Malmös Centralstation och 20 minuters promenad från Möllevångstorget. Placeringen i detta gränsland gör att platsen är i ett intressant läge med stor variation som konstmuseet skulle kunna ta del av och utvecklas i linje med.

Annelund i söder karakteriseras av sin industriella ton, den låga bebyggelsen av tegel och plåt har en stor mängd lokaler som kan hyras för en billig peng. Det har gjort att området präglas av industriell aktivitet, många bilhandlare, bilmekaniker, fabriker såsom Pågen och mindre verksamheter finns här. Området är viktigt för Malmö och något som också skyddas av Malmö Stad. En ljudzon har införts här som tillåter verksamheter att bullra och störa dygnet runt, de skyddas därigenom mot en exploatering av bostäder som genom klagomål skulle kunna stänga ner dessa verksamheter (Malmö Stad, 2021, s.4). Konstmuseet skulle kunna influeras av denna industriella karaktär, aktivitet och spontanitet. I området norr om Amiralsgatan är bostadshus i gult och rött tegel belägna. Här finns främst bostadsrätter och bebyggelsen är halvhög med omkring 4 våningar. I öst sträcker Rosengård ut sig och bebyggelsen blir högre och många delar ingår i det så kallade miljonprogrammet som byggdes runt 1970-talet (Malmö Stad, 2021, s.71). Rosengård är ett mångkulturellt område med omkring 34 000 invånare (ibid). Här finns en mängd olika nationaliteter och många olika språk talas. Det nya konstmuseet skulle kunna ta tillvara på detta mångkulturella klimat och genom utställningar, engagemang och aktiviteter knyta starkare band till och utvecklas i linje med de lokala intressena.



Två tomter vid Stationen

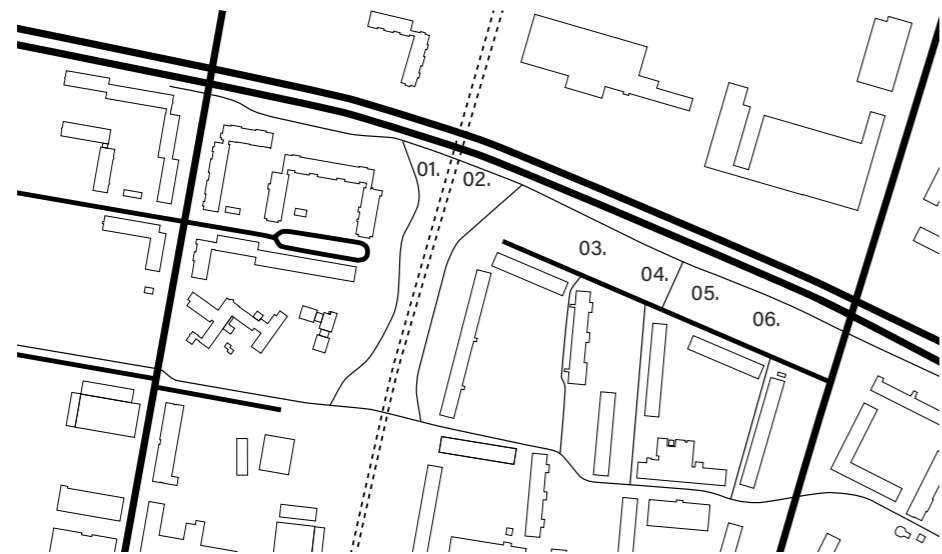
Tidigare har två tomter kring Rosengård Station diskuterats, en vid Annelunds förskola, tomt A och den andra vid gränsen mellan stationen och Amiralsgatan, tomt B (Wingårdhs arkitekter, 2019, s.14). Tomt As läge är lummigt vid Enskifteshagen och längs tomtens sträcker sig Rosengårdsstråket, ett välanvänd gång- och cykelstråk från Rosengård Centrum till Malmös västra delar. Det är en lugnt men aningen gömd plats jämfört med tomt B, samtidigt kopplar den an mer till Malmös västra delar genom sitt läge väster om tågspåret. Vid uppförandet av ett museum här skulle förskolan behöva rivas och omlokaliseras. Tomt B är belägen på en relativt outnyttjad gräsmatta i direkt koppling till stationen och Amiralsgatan. Tomten är synlig med starka flöden både genom biltrafik, gång och cykelstråk men kantas samtidigt av starka gränser som utgörs av tågspåret och Amiralsgatan. Genom att arbeta med denna tomt kan gränsen mellan öst och väst bli lägre och konstmuseet kan bli en välkomst-port till Rosengård. Dessutom kan uppförandet av ett konstmuseum här bli en del i omformningen av Amiralsgatan till att bli en stadsgata genom Rosengård. Tomten för med sig vissa svårigheter men har också stora möjligheter att förändra stadsrummet vid stationen till en nod i staden och därför är det denna tomt projektet tar sig an.

Rosengårds Station

Längs tågspåret går kontinentalbanan som i många år bara passerat genom platsen och skapat en gräns mellan öst och väst. Platsen saknar verksamheter och aktiviteter vilket har gjort att den främst använts som transportsträcka. Med öppningen av Rosengårds Station år 2018 finns nu möjligheter att göra platsen till ett rum i staden. En plats där rörelsen inte bara sker förbi utan uppmanar till ett lugnare tempo och erbjuder möjligheter att stanna upp och ta platsen i större anspråk. Konstmuseet skulle tillföra nya aktiviteter till området, definiera ett tydligare stationstorg och kunna bli en publik plats för möten.

Amiralsstaden

Samtidigt är Malmö Stad i full gång med nya planer för Amiralsgatan, som ska bli en del av det nya Amiralsstaden. En förtätning-process ska ske längs Amiralsgatan med nya verksamheter, bostäder och programmerade grönytor och konstmuseet skulle kunna bli en del av detta projekt. I arbetet med Amiralsstaden behandlas Amiralsgatan som en ny stadsgata och ett mer definierat stadsrum (Stadsbyggnadsnämnden, 2021, s.9). Konstmuseet har stora möjligheter att påverka och definiera uterummet och promenaden längs Amiralsgatan och tillföra nya sätt att använda platsen och etablera ett väldefinierat uterum.



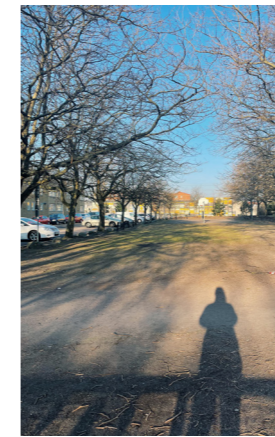
01.



02.



03.



04.



05.

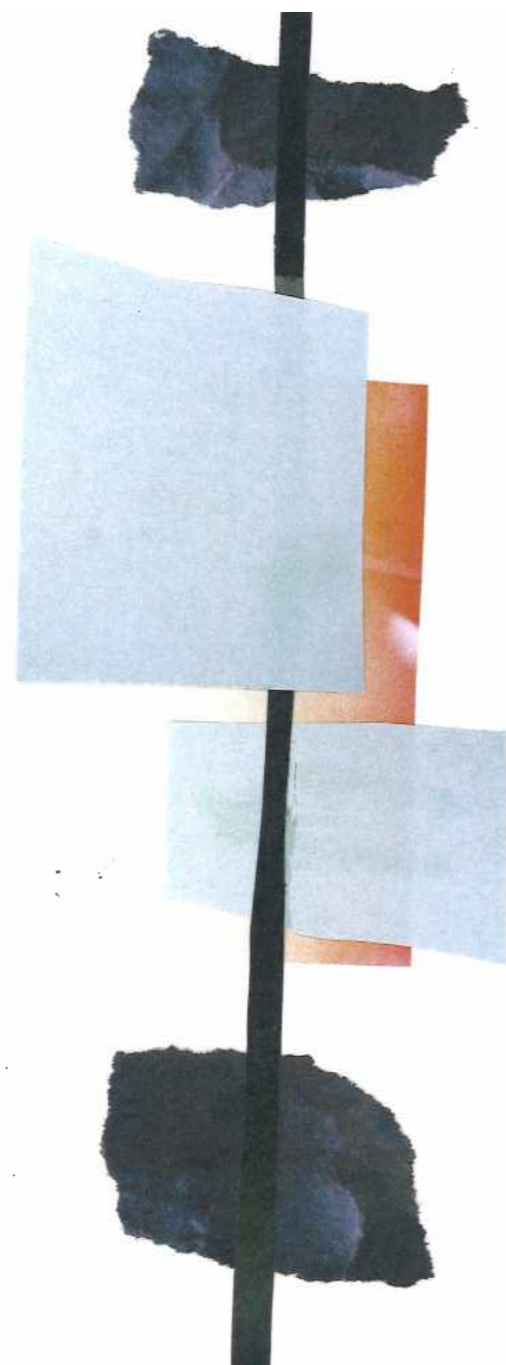


06.

Egna bilder

Del 6. Satelliter

Museet sprider sig



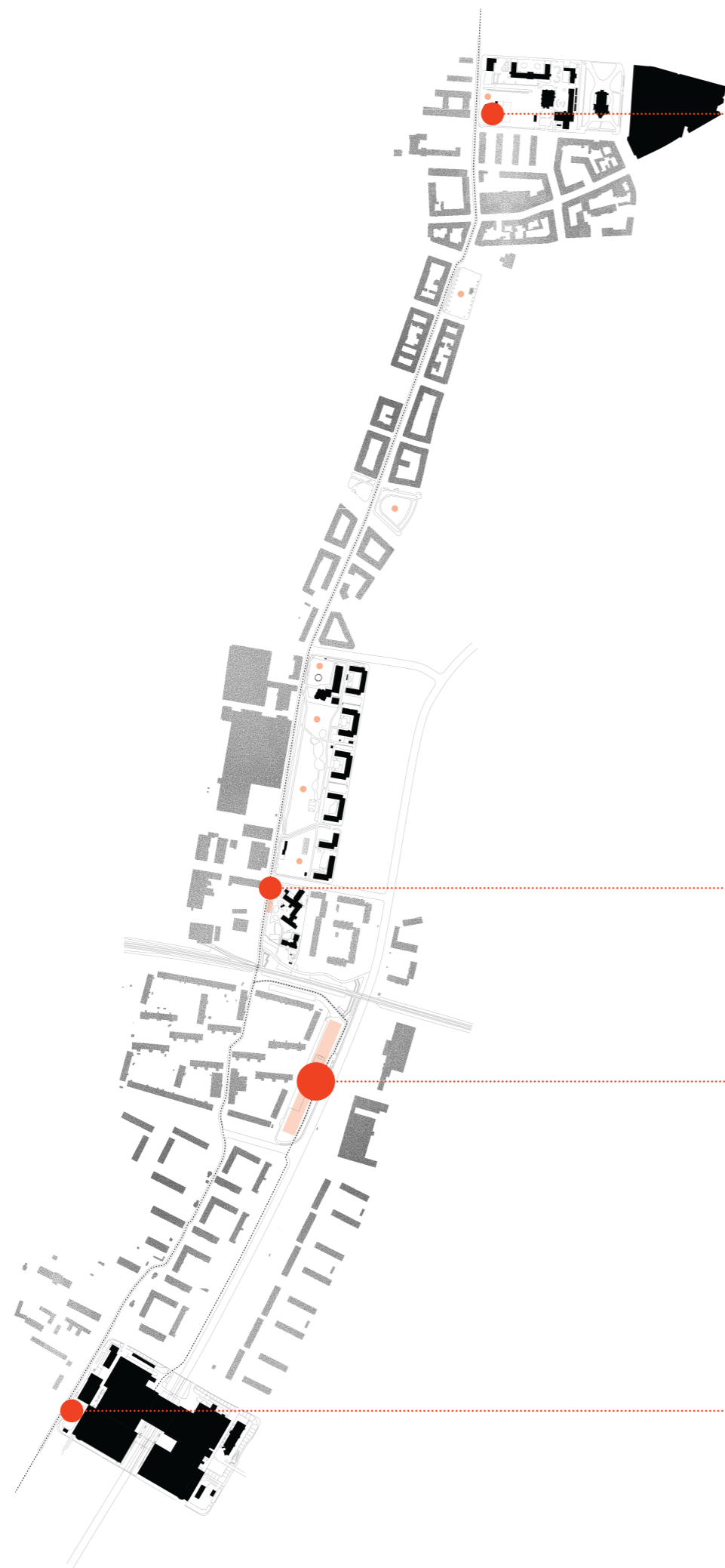
Modersvampen och dess sporer

Konstmuseet vid Rosengård Station skulle vidga Malmö Stads kultursatsningar i staden ut från citykärnan men samtidigt finns möjligheter att sprida konsten ytterligare. Samlingen är stor och i programmet framtaget av Malmö Museer presenteras fyra storlekar från 7000 kvm till 15 000 kvm. Genom att utforma en av de mindre förslagen vid Rosengårds Station och dessutom låta konsten och aktiviteterna kring museet sprida ut sig i Malmö genom satelliter kan fler möten med konsten ske. Konstmuseet skulle kunna ses som en moder-svamp som skickar ut sina sporer i staden, tillsammans bildar de en familj längs ett kultur-stråk.

Satelliter har tidigare använts inom konstmuseum men på en större skala, genom att stora museum har öppnat upp filialer i olika delar av världen för att sprida sin samling. Dessutom har satellitidén beprövats i mindre projekt så som när MoMA använde sig av en lastbil som reste genom New York för att få konsten ut på gatan i staden. På så sätt fick fler närhet och tillgång till konsten som annars endast tillhört de ståtliga lokalerna inom MoMA (Gadanho, 2014). Ett likande projekt ägde rum i Jämtland-Härjedalen regionen där en museibuss reste runt i till områden som annars låg otillgängligt och fler kunde då få tillgång till Jamtli Museums utställningar (Zipsane, 2014).

Genom sporer/satelliterna skulle konsten kunna nå fler stadsdelar och bli något som människor kan ta del av och upptäcka lite här och var i sitt vardagliga liv. Tröskeln blir också lägre när skalan är liten och byggnaden tillgänglig, spontanbesök blir möjliga under ens promenad eller i väntan på tåget. Macken i Slottstaden är ett exempel på detta, här har en bensinmack gjorts om till ett galleri och konsten letar sig ut på gatan i stadsrummet.

I följande projektet inkluderas tre paviljonger i Malmö Konstmuseums program och tillsammans bildar de en kulturpromenad längs Rosengårdsstråket. De agerar noder i staden och kopplas samman med konstmuseet i formspråk och materialitet. Igenkänningsfaktorn och spridningen bidrar till en känsla av en större helhet kring museet och ger oss Malmöbor fler möjligheter att ta del av både samlingen, temporära utställningar och skapar-aktiviteter.



Triangeln



Spor
Utställningspaviljong

Annelunds
Förskola



Spor
Ateljéer

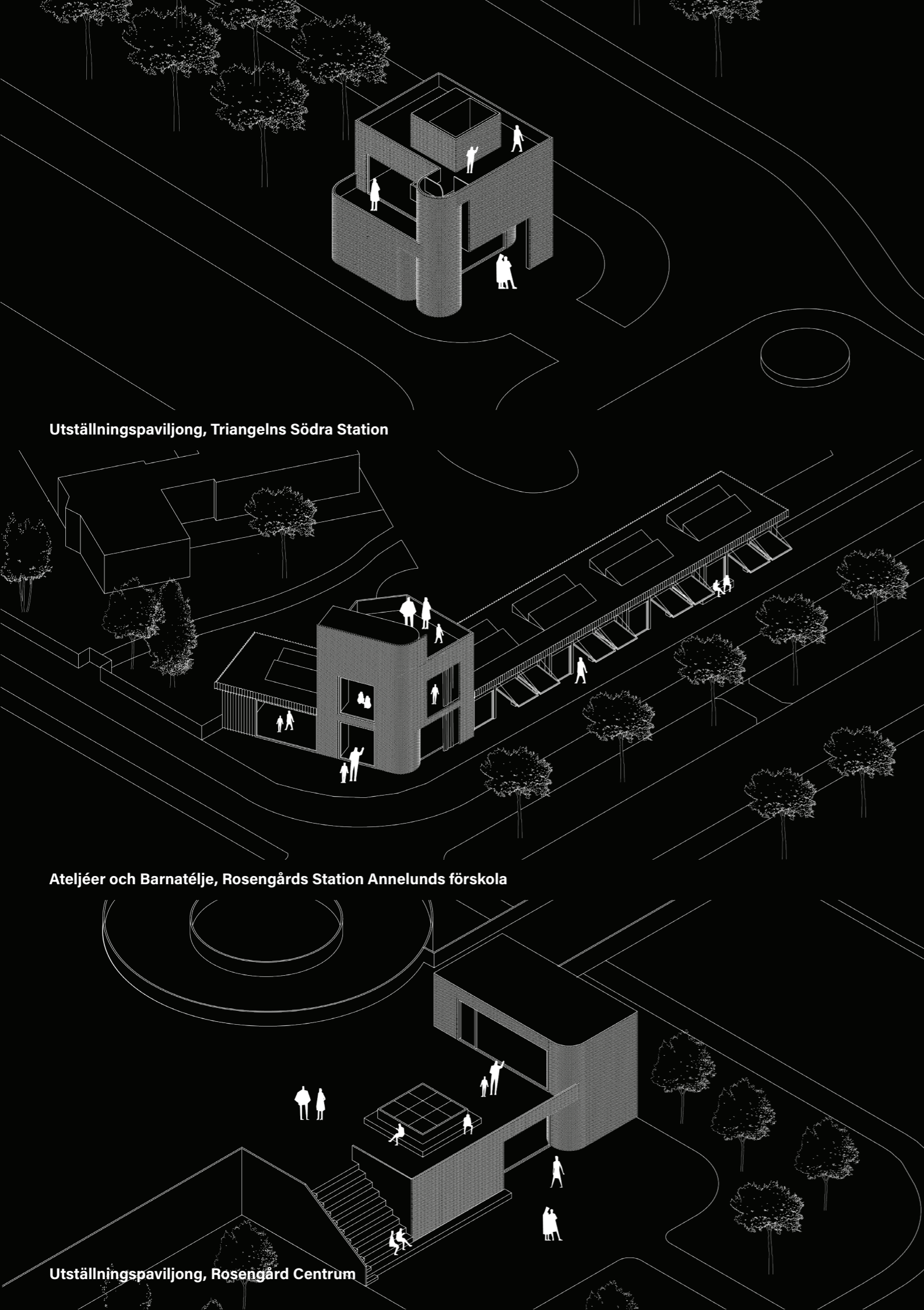
Rosengård
Centrum



Spor
Utställningspaviljong

Modervampen
Konstmuseet





Utställningspaviljong, Triangelns Södra Station

Ateljéer och Barnateljé, Rosengårds Station Annelunds förskola

Utställningspaviljong, Rosengård Centrum

Materialitet och formspråk

Familjen, de tre paviljongerna och konstmuseet hör samman i formspråk och materialitet. Tegel-läggningen och rundade former blir signum för kultur-stråket och noder i staden.

Triangeln

Konststråket börjar vid Triangeln med en mindre utställningshall i två våningar. Här kan både delar av den permanenta samlingen och samtida lokala konstnärer ställas ut i temporära utställningar som genom sin mindre storlek kan variera med jämna mellanrum. Det centrala läget nära stationen gör att många som pendlar till andra delar av Skåne och Köpenhamn passerar paviljongen på en daglig basis. Dessutom rör sig många genom platsen på väg till Pildammsparken och utställningarna här blir något att upptäcka längs ens promenad eller i väntan på tåget. Den sticker upp på platsen, syns på håll och blir ett sätt att ta sig upp i stadsrummet och få utsikt.

Annelunds förskola

Promenaden fortsätter längs Rosengårdsstråket ut mot stationen och i nära koppling till konstmuseet dyker den andra paviljongen upp. Placeringen i korsningen mellan Rosengårdsstråket och Norra Grängesbergsgatan gör att platsen är synlig från flera håll och paviljongen sticker upp och visar sig på långt håll. Här blir paviljongen ateljéer och barnverkstad och är tillägnat förskolan och lokala konstnärer i området. Konstnärer med intresset för att engagera barn i sitt skapande tilldelas lokaler, antingen genom stipendiat eller i en deltidsanställning för att både arbeta med sin konst och hålla skaparverkstad med barnen på förskolan. Under helger kan verkstaden öppnas upp för fler barn i området där alla tillsammans kan vara med och skapa och etablera en första kontakt i koppling till konsten.

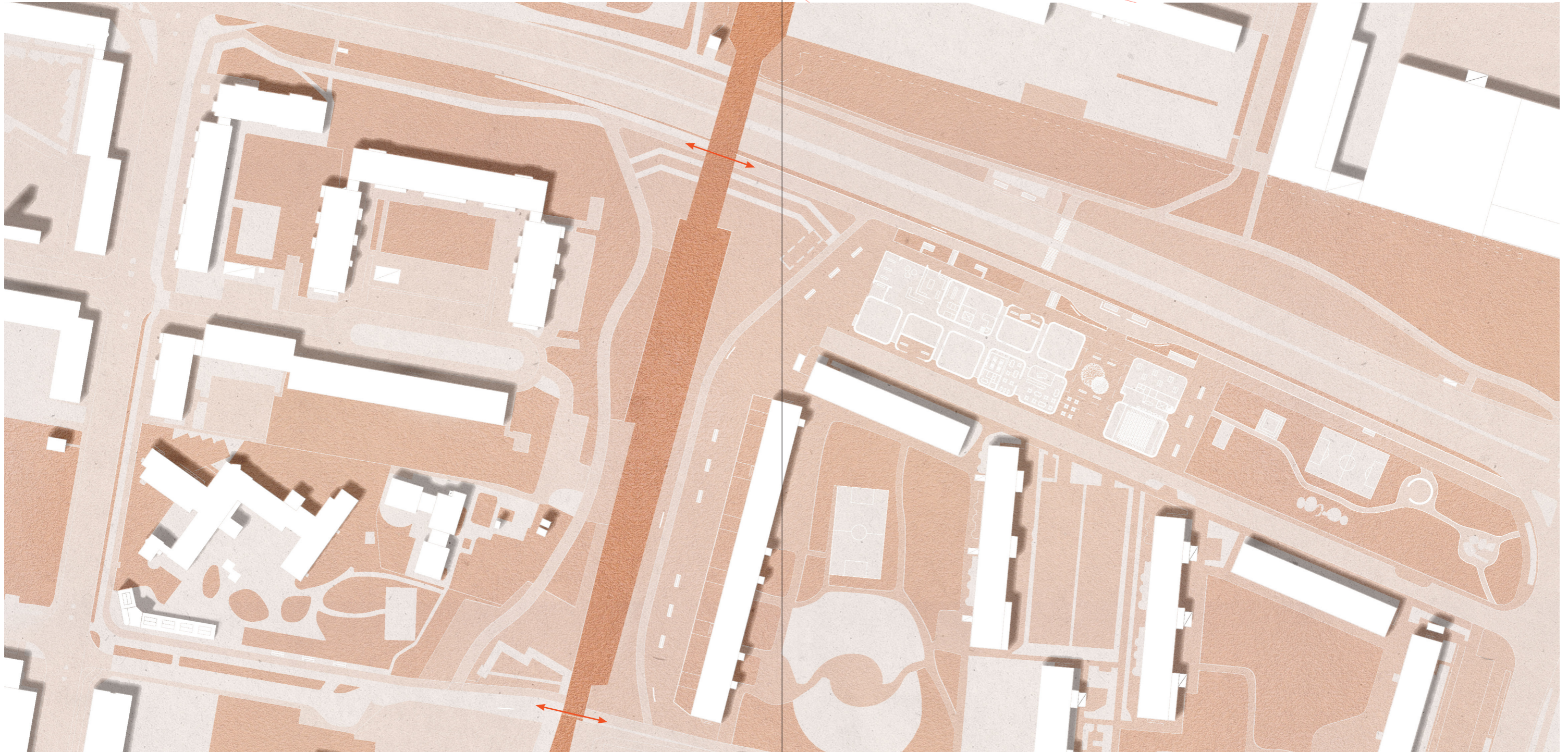
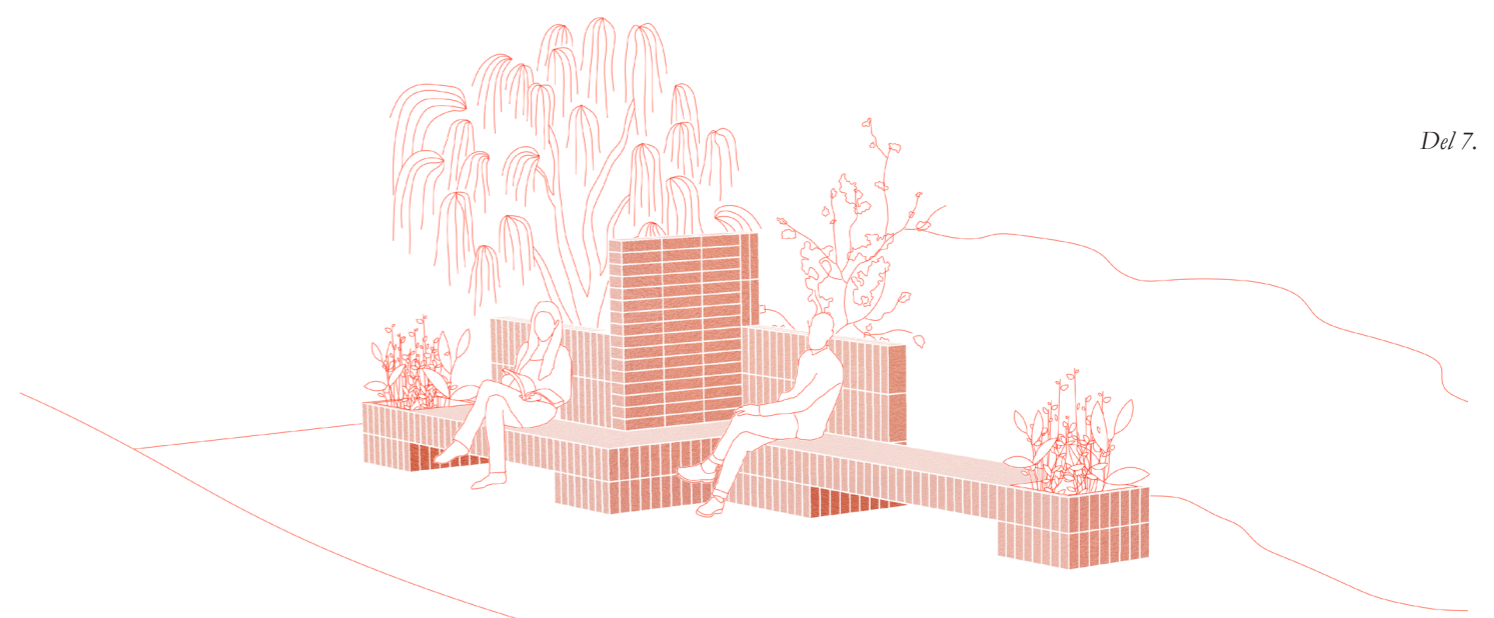
Rosengård Centrum

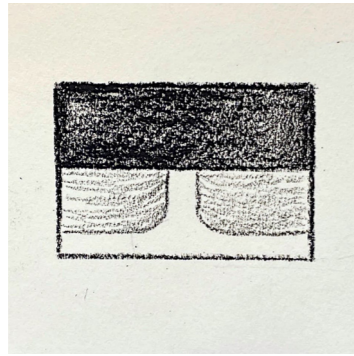
Kultur-stråket avslutas vid Rosengård Centrum och den tredje paviljongen är belägen nära biblioteket och ungdomsgården Tegelhuset. Paviljongen jobbar mot trafikseparationen för att skapa fler möjligheter att röra sig på platsen, den interagerar i två våningsplan och ett centralt takfönster blir bänk på andra våningen där man kan kika ner i paviljongen. Här kan både temporära utställningar och workshops anordnas efter behov och efterfrågan från det lokala. Workshops i samband med Tegelhuset kan engagera ungdomarna i området och utställningar kan ske i koppling museet, biblioteket eller evenemang på platsen. En sittrappa mot söder bjuder in till att slå sig ner och ta en paus i shoppandet.

Del 7. Stationen blir en knutpunkt

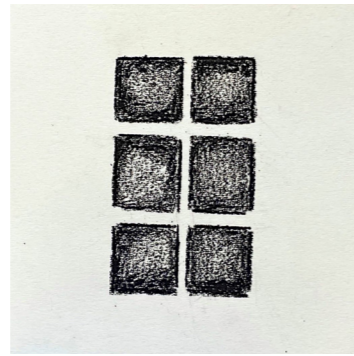
Det nya museet

Barnateljéerna och konstmuseet möter stationsområdet från olika håll och tillsammans blir de en del av konstpromenaden i staden. Längs stationen och Amiralsgatan görs området om till en plats som erbjuder sittmöjligheter och grönska i form av tegel-bänkar med planteringar. Dessa bänkar med tegelväggar i olika höjder leder besökarna upp till museet och ger möjligheter att stanna upp på platsen.

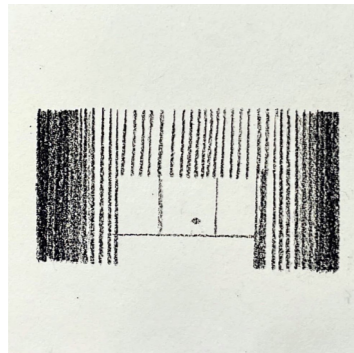




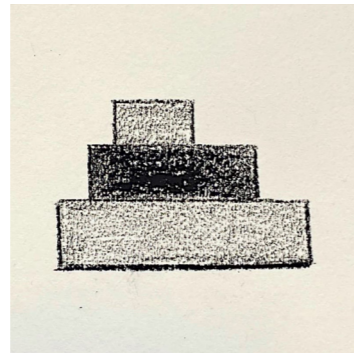
En inbjudande foajé



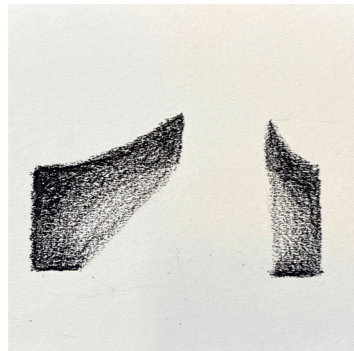
Slitar i fasaden



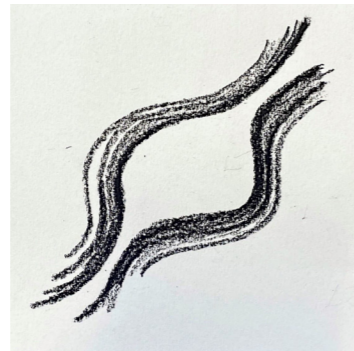
Pausrum i staden



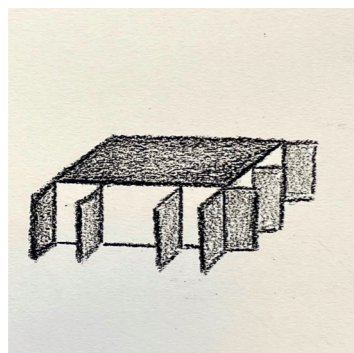
Gradering



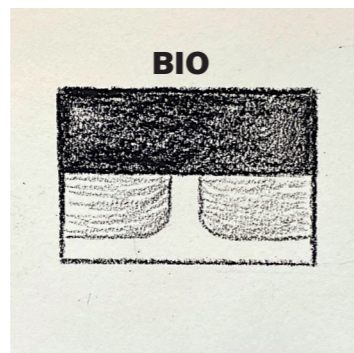
Tackljus



Varierad rörelse



Workshop



Biograf och hörsal

En inbjudande foajé

För att skapa en inkluderande miljö blir foajén viktig. Den ska vara lätt att få inblick i från flera håll och visa en tydlighet i första mötet.

Slitsar i fasaden

För att få inblick i konstmuseet och sikt på platsen delas byggnaden upp i slitsar som löper genom hela museet på flera platser.

Pausrum i staden

Mindre innergårdar med tillgång från utsidan gör att förbipasserande kan hitta plats för ro och kika in i utställningarna.

Gradering

En gradering i volymerna gör att byggnaden behåller känslan av en mänsklig skala och arbetar mot den monumentala musei-formen.

Tackljus

Ljuskänslig konst ingår i samlingen och tackljus, indirekt ljus och norrljus används för att ge naturligt dagsljus till de interiöra rummen.

Varierad rörelse

En varierad rörelse och skala används dels för att kunna ställa ut många sorters konst men också för att skapa dynamik mellan rumsligheterna.

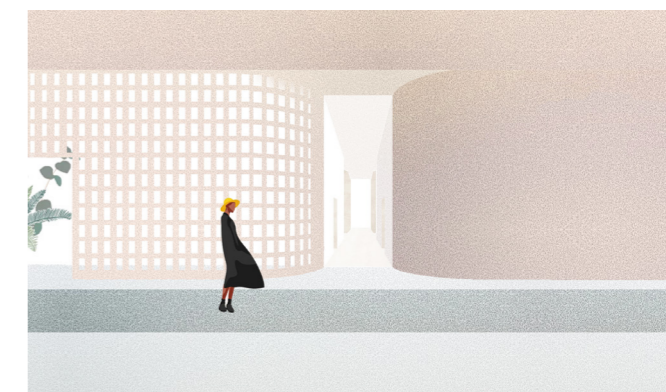
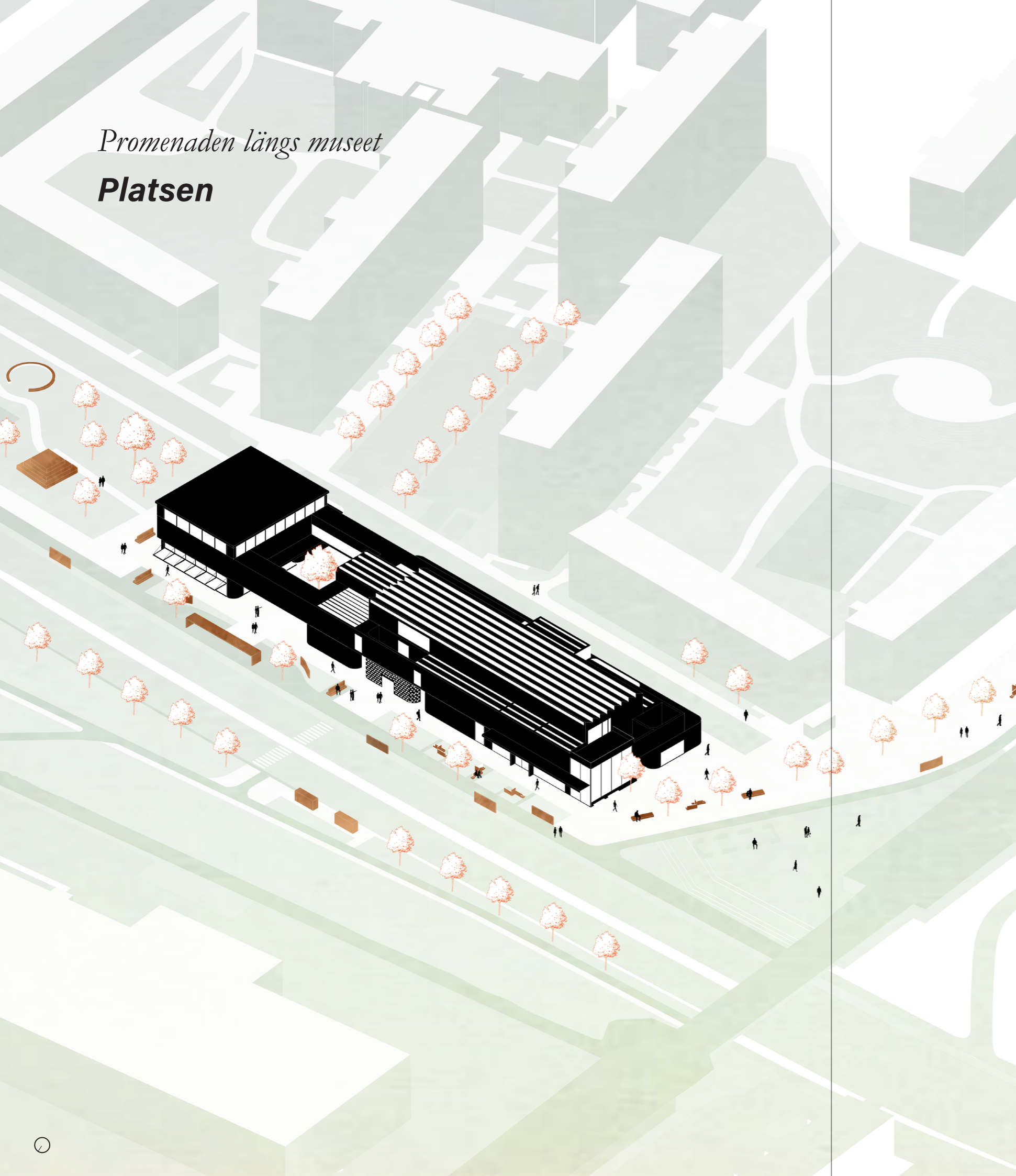
Workshop

Workshopen är generös och flexibel och kan hålla en rad olika sorters aktiviteter. Den öppnar upp sig mot tre håll och kan spilla ut på gatan och gården.

Biograf och hörsal

Hörsalen alternerar som biograf på helger och bidrar till en mer multifunktionell byggnad. I dagsläget finns ingen biograf i Rosengård och det är också dit den öppnar upp sig med sin entré. Den gör också att byggnaden blir använd under en längre tid på dygnet och medan utställningar byts ut och museet är stängt.

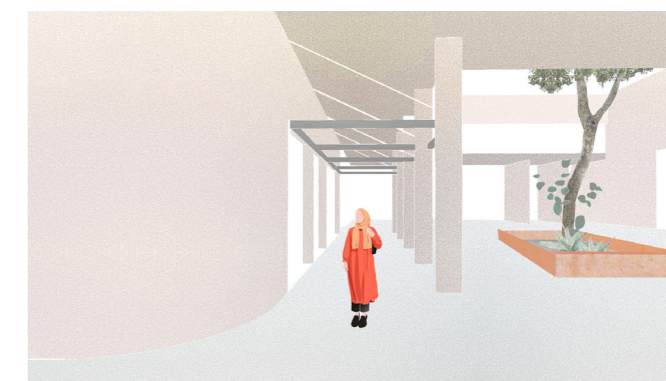
Promenaden längs museet
Platsen



Slitsar i fasaden ger inblick i konstmuseets första våning.



Två gårdar omslutna av perforerat tegel nås från gatan och skapar lugna platser där förbipasserande kan kika in i utställningarna. Den ena befinner sig mot Amiralsgatan och den på bilden riktar sig mot bostadsbebyggelsen.



En gård delar upp museet och gör det möjligt att gena mellan byggnadskropparna. Här finns workshopen och restaurangen som tillsammans bidrar till ett aktiverat uterum mitt i museet.

Fasader i ljusstegel

Byggnadens fasad kläs av ett ljusstegel som varierar i en stående och liggande tegelläggning mellan våningarna och skapar definition mellan planen. Vid foajén kläs väggarna i 45 grader roterat tegel som ger extra textur mot stationsområdet. Materialet samspelar med omgivningen och är i dialog med Malmö som tegelstad. Malmö Konstmuseum knyter an lokalt med dess tegelväggar och blir ett med staden, samtidigt som den genom en mer okonventionell tegelläggning sticker ut från mängden.

Utöver foajén har museet entréer mot öst och in mot den centrala gården och det finns på så sätt många möjligheter att röra sig in i byggnaden. Slitsarna i fasaden och de mindre gårdarna skyddade av perforerat tegel erbjuder förbipasserande möjligheter att stanna upp och kika in i utställningarna. De röda tegelbänkarna fortsätter runt museet och ger plats för paus bland träden. Både mot stationen i väst och längs södra fasaden finns takterrasser där besökare kan titta ut över omgivningen.





Södra fasaden

Skala 1.400

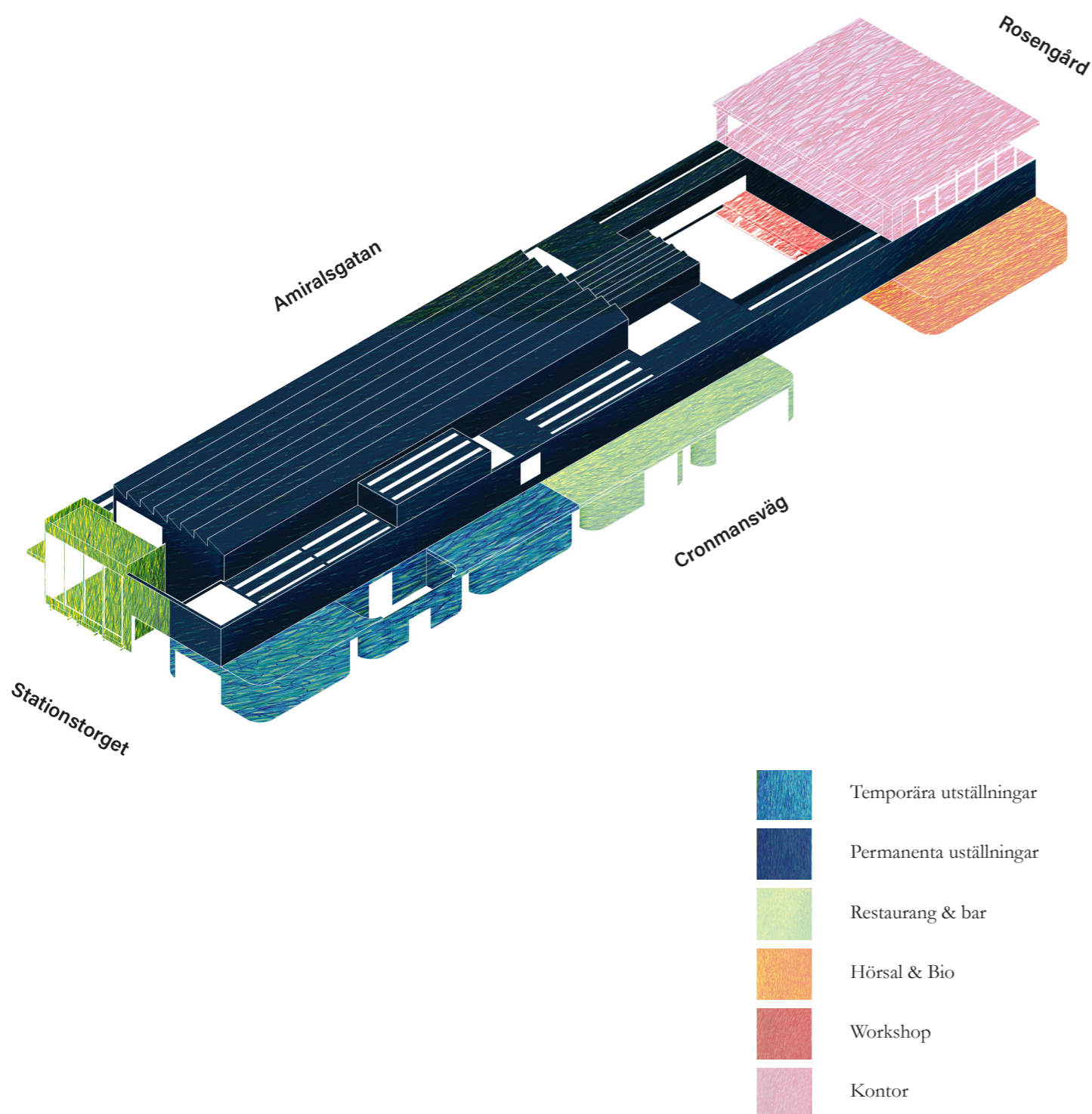


Norra fasaden

Skala 1.400

Museets innehåll

Program



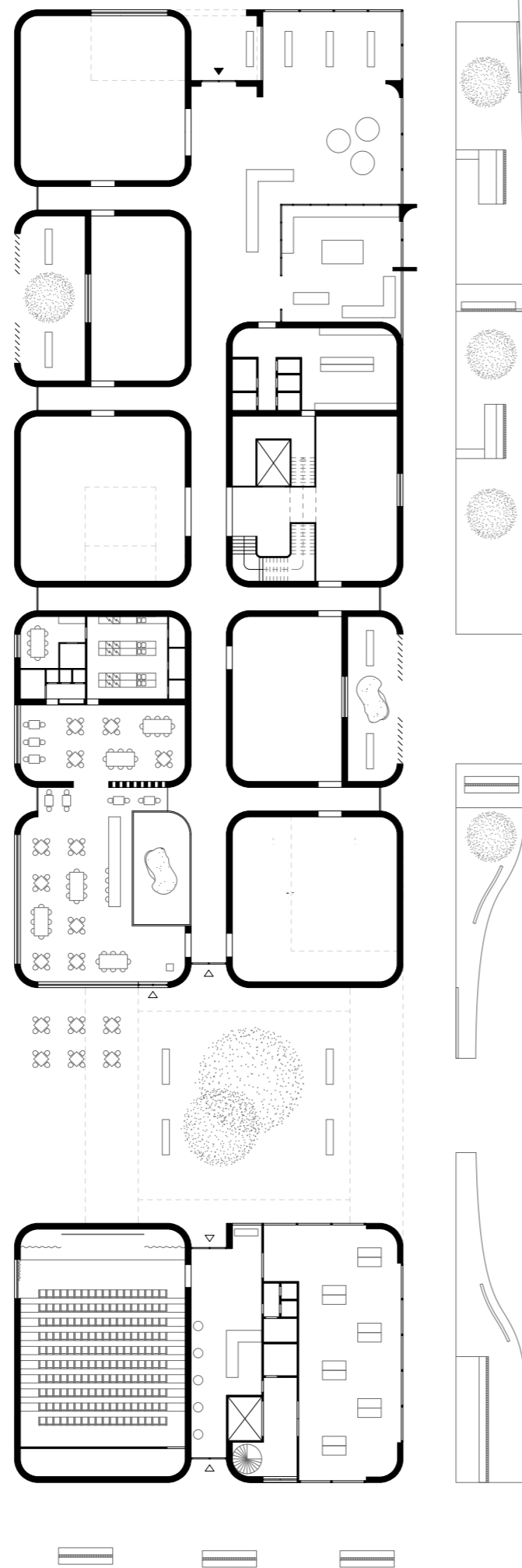
Inom museets väggar ryms en rad olika funktioner som tillsammans bildar både kontemplativa platser och rum som tillåter stökiga aktiviteter. I tidigare kapitel har olika inkluderande strategier diskuterats som underlag för vad Malmö Konstmuseum skulle kunna bli och dessa strategier tillämpas nu i byggnaden. Foajén öppnar upp sig mot stationen i dubbel takhöjd och går att se in i från två håll. Med sin tydlighet skapar den en tillåtande atmosfär och tröskeln blir låg. Längs Amiralsgatan i koppling till foajén har museibutiken en separat entré för att kunna vara öppet olika tider på dygnet. I stället för att vara en museibutik i sin traditionella mening innehåller butiken här konstmaterial, papper och pennor för områdets skolor, ungdomar eller skapar-sugna. Mot stationstorget syns utställningarna genom ett stort glasparti och ger en glimt av konsten inuti utställningssalarna liksom Malmö Konsthalls uppglasade gavel. Utställningssalarna fortsätter här i entréplan, första och andra plan. Längs utställningarna förändras skalan och takhöjden inuti volymerna för att ge dynamik i promenaden, samtidigt som rummets variation gör det möjligt att ställa ut många sorters konst i olika utställningsformer. Takljus sträcker sig längs stora delar av taken och ger dagsljus till utställningarna. Ovanför utställningssalarna i östra delen ryms även kontor för museets anställda.

Museibygnaden delas upp och en central gård är belägen mellan dess huskroppar. Här kan förbipasserande gå genom museet eller stanna upp under träden och sätta sig på gården. Även mot gården finns flera entréer som ger fler chanser att röra sig in i museet. I nära koppling till gården finns en restaurang som genom sin separata entré, precis som butiken, fungerar som sin egen verksamhet och kan vara öppen kvällstid när museet har stängt. Mitt emot finns hörsalen som även fungerar som en biograf i området. I dagsläget finns ingen biograf i Rosengård och det skulle därigenom tillföra något nytt till omgivningen. Biografens entréer riktar sig mot Rosengård och mot gården. Restaurangen och biografens nära koppling gör att de kan samspela, besökare som varit på bio kan röra sig till restaurangen eller sätta sig på gården med ett glas vin efter biobesöket. Även Workshopen ligger i anslutning till gården och är öppningsbar mot både Rosengård, Amiralsgatan och gården och kan därigenom spilla ut på gatan och engagera fler att ta del av aktiviteterna. Både restaurangen, baren, butiken, workshopen och bion bidrar till multifunktionaliteten inom byggnaden och bjuder in fler att komma till platsen med olika motiv under olika tider på dygnet. Museet blir på så sätt använt av en större grupp människor och något mer än ett rum för konst i staden. Det blir en byggnad tillägnad det lokala livet, en publik mötesplats i vid stationen.

1.500

Entréplan

I entréplanet vänder sig foajén mot stationstorget med dubbel takhöjd och bjuder in. Bredvid öppnar ett stort fönster upp utställningen mot torget och ger en första inblick till konsten. Utställningssalarna här är arrangerade som en promenad genom ett stadsrum. Rörelsen är spontan och ger besökarna möjligheten att fritt upptäcka konsten i längre eller kortare besök. Varierande ljusförhållanden och takhöjder gör det möjligt att ha flexibla utställningsformat och en dynamisk rumsupplevelse. En gård delar upp bottenvåningen och besökare och förbipasserande kan röra sig genom museet utifrån. Mot gården vänder sig restaurangen med uteservering. Workshopen och hörsalen/biografen befinner sig i den östra delen av museet och riktar sig både mot Rosengård och mot gården.



Skala 1.500



Från ute till inne

Foajé

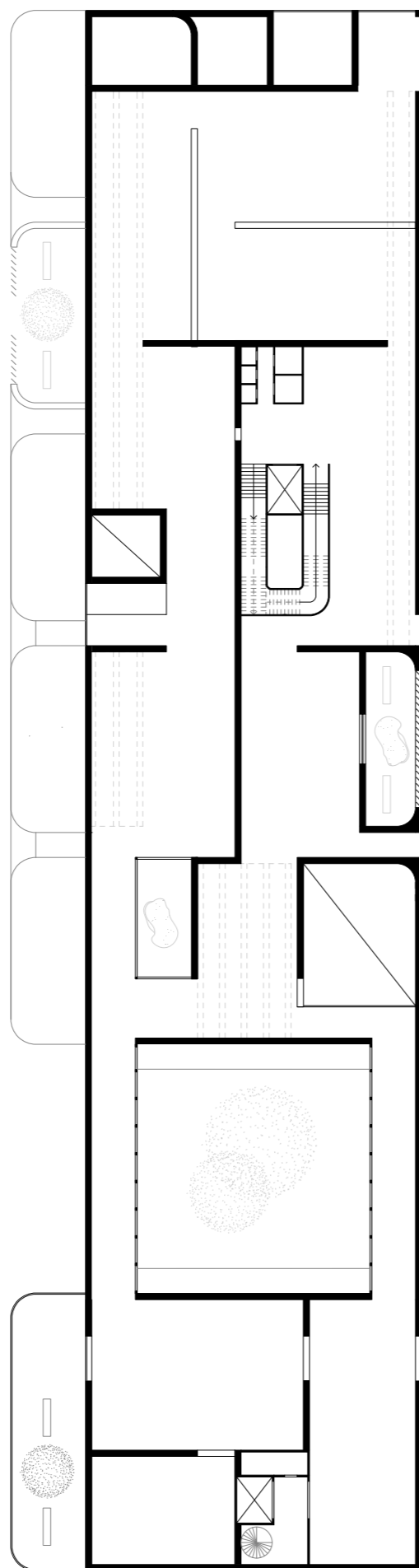
Del 7.



1.500

Plan 1

Första våningen ger möjlighet till längre narrativa utställningar och rörelsen är flödande och riktad. Här behandlas golvet som en helhet och väggelement riktar besökaren utan att ge känslan av att röra sig från rum till rum. Istället är fokuset på en helhet där golvet ibland öppnar upp sig till större salar och smalnar av i intimare rum. Två gångar leder besökarna över gårdsutrymmet där utställningarna fortsätter ovanför workshopen och hörsalen. Slitsar i fasaden och takljus ger indirekt ljus till utställningarna. Dessutom öppnar entréplanet upp i dubbel takhöjd och en balkong från första våningen skapar interaktion mellan våningsplanen.



Skala 1.500



Balkongen

Plan 1

Del 7.

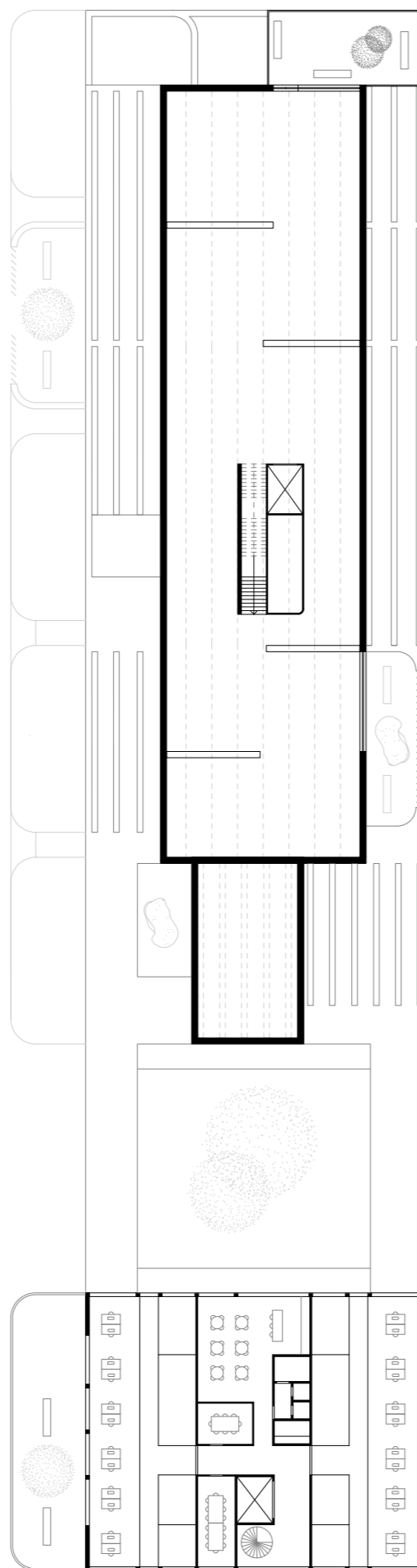


1.500

Plan 2

Andra våningen är ett stort flexibelt rum, här finns möjlighet att stänga av med temporära väggar och arrangera utställningar fritt efter innehåll och typ. Takfönster sträcker sig över hela taket och sprider ljuset jämnt i salen. Ett stort fönster riktat mot norr och i väst finns tillgång till en liten takterrass med utsikt över stationstorget med kvällssol. I byggnadens östra del finns även kontor med arbetsrum och mötesrum för museets anställda.

De tre våningarna med utställningshallar är formgivna för att ge stor flexibilitet och möjlighet att ställa ut många typer av konst och utställningsformat. Tillsammans bidrar detta till en dynamisk promenad genom museet där varje våning har egna karakteristiska drag samtidigt som de genom materialitet och ljusförhållanden blir en harmonisk helhet.

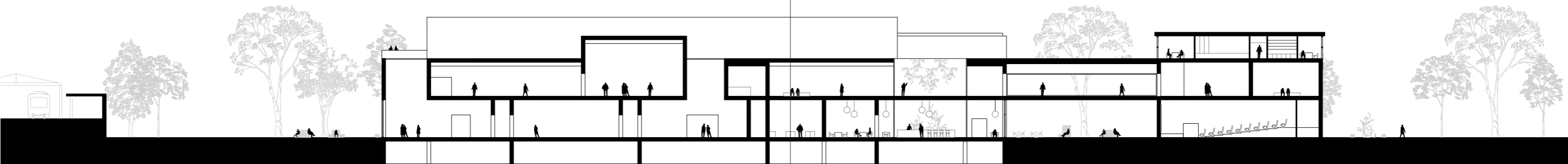
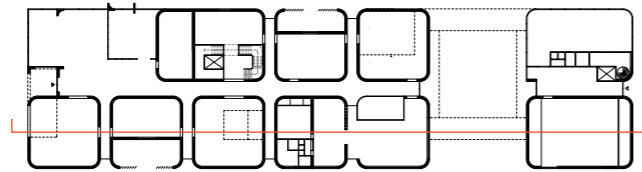


Indirekt ljus över konsten

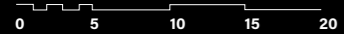
Plan 1

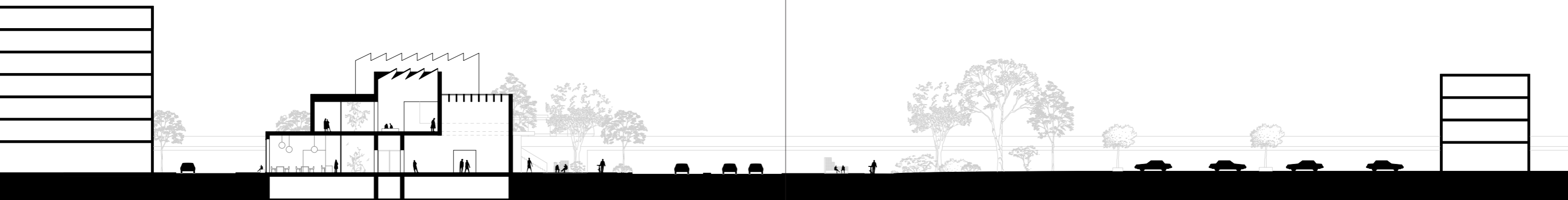
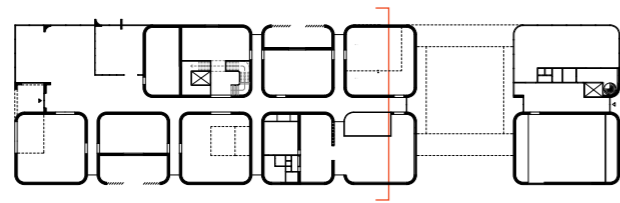
Del 7.



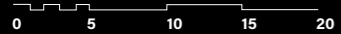


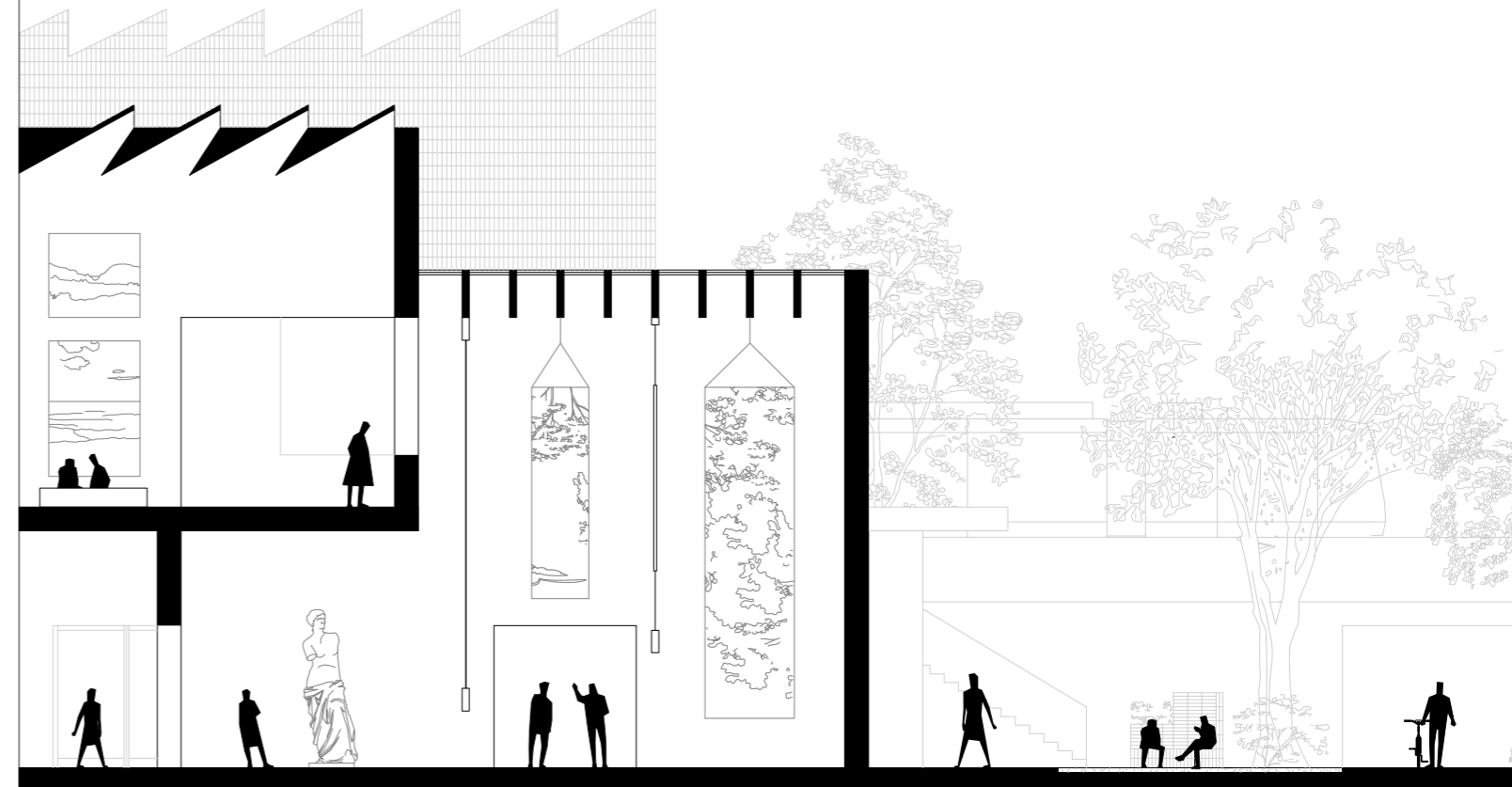
Skala 1:500





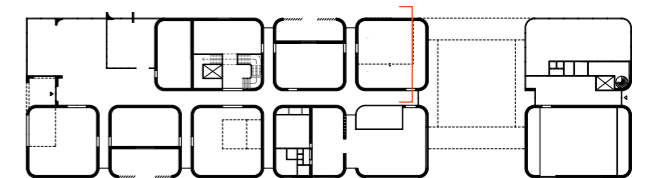
Skala 1:500





En gradering i takhöjder gör att uterummen runt konstmuseet behåller en mänsklig skala och promenaden förbi museet uppmanar till att röra sig nära. Förutom den varierande skalan finns kontrast i museet mellan mörkare rum skyddat från dagsljus och volymer där ljuset sipprar ner genom takfönster och belyser konsten med dagsljus under dagens ljusa timmar.

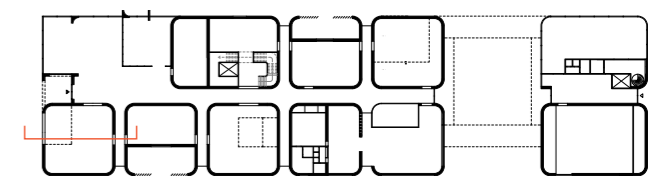
Skala 1:150





Både takterrassen och den första våningens glasade fasad mot stationen skapar kontakt mellan museet och torget. Här kan de som befinner sig på platsen kika in eller slå sig ner på torget i väntan på tåget. I direkt koppling till torget spänner första utställningssalen över två våningar och större objekt kan ställas ut och fånga blickar.

Skala 1:150





Del 8.

Reflektion

“Ett konstmuseum i förändring” började med mitt intresse för att lära mig mer om konstmuseet som plats, hur det förändrats genom historien och hur det skulle kunna se ut i framtiden. Det är ett utforskande arbete som utgår i debatten kring Malmö Konstmuseum och i och med det blev visionen och lokaliseringen bärande frågor genom processen. Mina tankar riktades mot hur vi kan arbeta inkluderande och vilken placering i staden som skulle underbygga de slutliga målen.

Något som blev tydligt genom mitt arbete är att konstmuseet som ett inkluderande rum går långt förbi det arkitektoniska. Det är en mycket komplex fråga och bakomliggande faktorer och föreställningar djupt rotade i vår kultur och historia påverkar hur vi ser på konstmuseum idag. Det går inte att föra konstmuseet från ett exkluderande rum till en välkomnade plats för alla genom en byggnad, och inte heller genom enbart arkitektoniska verktyg. Det är en process som kräver tid, vilja och engagemang från organisationen och staden. I mitt arbete ville jag utforska vilka verktyg vi som arkitekter har att tillgå för att etablera de möjligheter som behövs för en initiativrik organisation att utveckla ett inkluderande konstmuseum. Arbetet blev snabbt större än tänkt, det blev ett projekt som i sin helhet behöver behandla både de allra minsta detaljerna inom byggnaden till den stora skalan på en stadsplaneringsnivå. Det har varit viktigt att inte glömma någon av dessa skalor men målet har samtidigt varit att nå ett helhetsgrepp. Med det sagt har arbetet potential att vidare utvecklas inom de olika skalorna för att på ett mer precist sätt behandla både dess påverkan på staden och det nära mötet med Rosengårds Station och Amiralsgatan.

Det har varit intressant att existera inom dessa olika skalor och därför har jag både gestaltat museibygnaden vid Rosengårds Station som en bas och de mindre paviljongerna som sträcker sig ut i staden. Jag rör snabbt vid frågan om Amiralstaden och att museet har en möjlighet att påverka detta projekt, men i en utveckling av arbetet skulle det finnas utrymme och dyka djupare i kopplingen till det existerande stadsbyggnadsprojektet. Detsamma gäller för

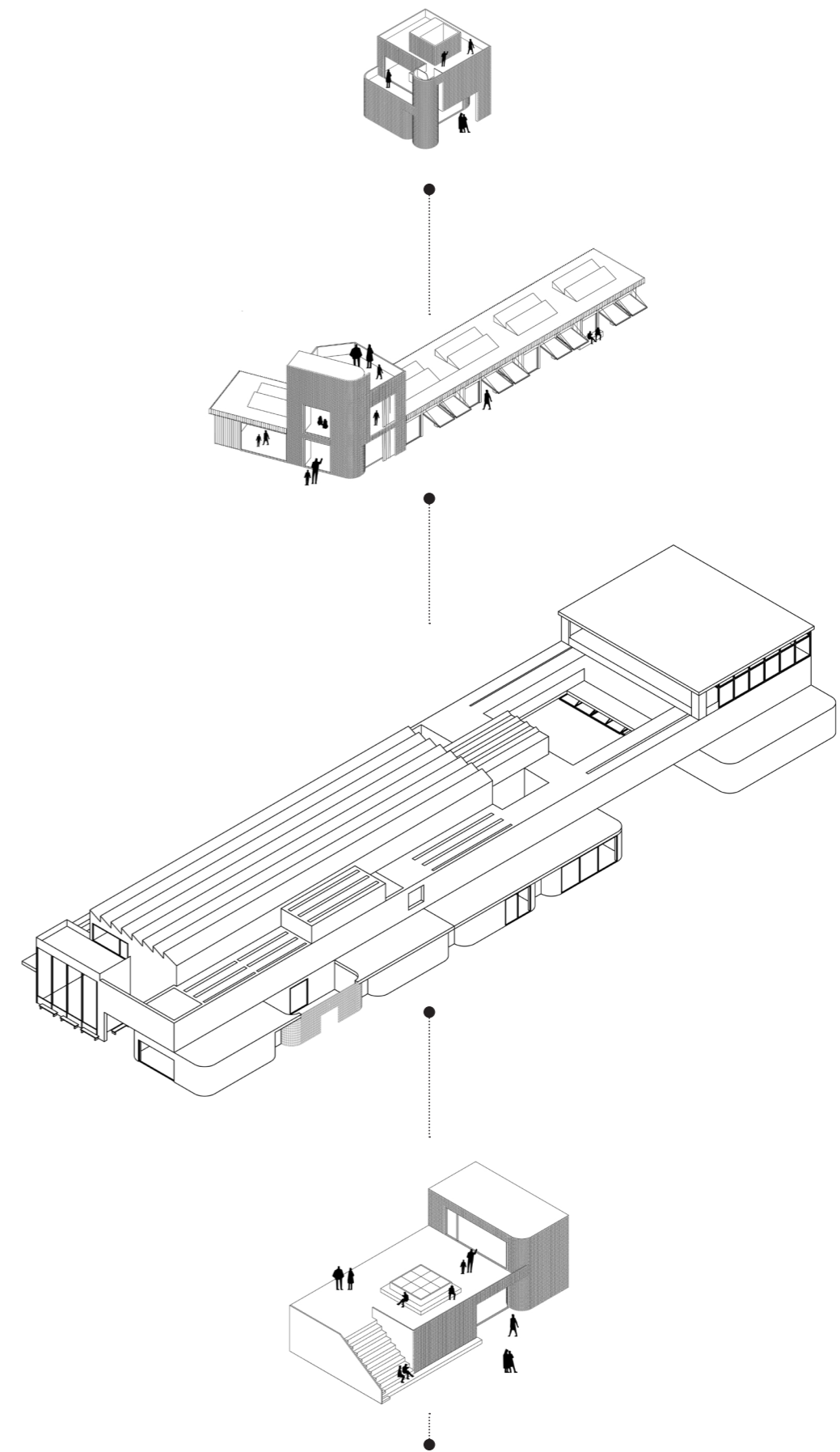
paviljongerna som riktar sig till olika stadsdelar, i början var dessa paviljonger endast tänka att existera på ett konceptuellt plan utan att gestaltas men när projektet fortgick riktades mitt intresse mer och mer mot vad dessa byggnader skulle kunna vara och hur de skulle se ut. Det resulterade i tre byggnader som alla anpassas efter sin kontext, även om de också hör samman i form och materialitet. I ett vidare arbete skulle det vara givande att utforska vad dessa paviljonger skulle vara på platserna i närmare detalj, vad som behövs i de olika områdena och hur de kan växa och utvecklas i staden. Jag har läst en hel del om hur det lilla museet har en speciell förmåga att sänka trösklarna och bjuda in fler och jag tror att de har potential att vara berikande platser i staden, tack vare sin lilla skala.

I mitt arbete har en konstant fråga varit hur jag behandlar platsen i Rosengård på ett sympatiskt sätt utan att bli för svepande. Det blev viktigt att arbeta med lokal anknytning och de små gesterna. Rosengård är ett område som behöver mycket, kanske främst en renovering av de existerande bostadshusen, men även gemensamma platser att mötas på och appropriera kan stärka känslan av tillhörighet i ett område. Tidigare har många projekt i Rosengård riktat sig mot unga män och ofta i form av temporära satsningar. Temporära projekt har en förmåga att höja längtan och förhoppningar i ett område för att sedan släckas när de slutar att aktivt agera. Därför kan ett parallellt arbete med permanenta satsningar ha större möjligheter att etablera sig och ha en positiv inverkan. Museet skulle kunna vara en motvikt mot detta och etablera en permanent plats dit alla kan komma med olika motiv och viljor.

Den närmsta kontexten blev något som tog mycket tankekraft och fokus i projekten, och det var på ett sätt en svår nöt att knäcka. Istället för att placera museet i en redan löst eller vacker kontext, som konstmuseum ofta görs genom att placeras i naturnära områden, vid vatten på en holme eller invid ett torg så valde jag att arbeta med en tomt som jag kände verkligen behövde något. Det finns många faktorer att behandla här, det nya stationsområdet, den trafikerade Amiralsgatan och det faktum att tomten i sig har en avlång form och

avgränsad yta. Här blev det viktigt att närma sig Amiralsgatan för att integrera den i ett stadsrum, och genom en allé och avskärmande element skapa en lugnare passage på platsen. Dessutom blir museet något man också kan lägga märke till när bilister passerar platsen. Istället för att formge en sluten byggnad som avskärmar av sig från omgivningen kommunicerar entréplanet med det exteriöra för att bjuda in gatulivet och förbipasserande. Om museet hade placerats vid Triangeln eller i en annan redan väletablerad citykontext hade byggnaden kunnat arbeta mer introvert för att bli ett mystiskt rum, en annan värld att kliva in i som separerar sig från den livliga staden. Vid Rosengårds Station däremot var den extroverta karaktären viktig för att bygga vidare på stadslivet, att aktivera platsen, skapa lokal anknytning och ge möjligheter att stanna upp och bli en del av det innan relativt outnyttjade området kring stationen. I ett vidare arbete hade jag fördjupat mig linje med det och gestaltat mötet med gatan ytterligare, visat hur de olika entréerna, gårdsutrymmena och stationsområdet ser ut i närmare skala för att ge en tydligare bild av hur de skapar en helhet runt museet.

Det finns många aspekter att fördjupa sig i och något jag lärt mig av projektet är att ett arbete med lite tid och vilja verkligen kan expandera och bli något mer än innan tänkt. Genom min process har jag fått många insikter om konstmuseet som en mångfacetterad och komplex byggnad, både strukturellt och som plats i samhället. Museum handlar inte bara om att visa upp objekt utan berättar historier om oss, vårt förflutna och tar upp frågor om samtiden. Det blev genom processen tydligt att den viktigaste komponenten inom ett museum inte är objekten utan just människorna, mötena med varandra och konsten och den fina balansen mellan aktiva platser för gemensamt engagemang och stilla kontemplativa rum för reflektion.



Källförteckning

Litteratur

Brackett, Shanita; Bruno, Isabella; Bryant-Greenwell, Kayleigh; Cunningham-Cameron, Alexandra; Filippini-Fantoni, Silvia; Foulston, Marie; Ginsberg, Rachel, et al. (2020). *Tools and Approaches for Transforming Museum Experience*. New York: Cooper Hewitt Smithsonian Design Museum

Heumann Gurian, Elaine. (2005). *Threshold fear*. MacLeod, Suzanne. *Reshaping Museum Space, Architecture, Design, Exhibition*. London & New York: Routledge.

Higgins, Peter. (2005). *From cathedral of culture to anchor attractor*. MacLeod, Suzanne. *Reshaping Museum Space, Architecture, Design, Exhibition*. London & New York: Routledge.

Hooper-Greenhill, Elaine; Kaplan, Flora. (2005). *Museum Meanings*. MacLeod, Suzanne. *Reshaping Museum Space, Architecture, Design, Exhibition*. London & New York: Routledge.

Hooper-Greenhill, E. (2007). *Museums and Education: Purpose, Pedagogy, Performance*. London & New York: Routledge.

Nightingale, Eithne; Sandell, Richard. (2012). *Museums, Equality and Social Justice*. Oxford & New York: Routledge.

Rees Leahy, Helen. (2005). *Producing a public for art, Gallery space in the twenty-first century*. MacLeod, Suzanne. *Reshaping Museum Space, Architecture, Design, Exhibition*. London & New York: Routledge.

Sandell, Richard. (2005). *Constructing and communicating equality. The social agency of museum space*. MacLeod, Suzanne. *Reshaping Museum Space, Architecture, Design, Exhibition*. London & New York: Routledge.

Toon, Richard. (2005). *Black box science in black box science centers*. MacLeod, Suzanne. *Reshaping Museum Space, Architecture, Design, Exhibition*. London & New York: Routledge.

Von Naredi-Rainer, Paul. (2004). *A design manual, Museum Buildings*. Basel: Birkhäuser.

Råman, Tina. (2015). Malmöhus. Malmö: Statens fastighetsverk

Rapporter

Malmö Stad. (2021). *Ekonomiska konsekvenser ang. nytt konstmuseum i Malmö stad*. Malmö: Malmö Stad.

Malmö Stad. (2021). *Sofielunds verksamhetsområde år 2040*. (Planprogram 6053). Malmö: Malmö Stad.

Stadsbyggnadsnämnden. (2021). *Amiralsgatan och station Persborg, Från nu till år 2040*. (Planprogram 6051). Malmö: Malmö Stad.

Wingårdhs arkitekter. (2019). *Malmö Konstmuseum. Lokaliseringsutredning, Malmö Konstmuseum, sammanfattning*. Malmö: Malmö Stad.

Internetkällor

Malmö Stad. (2022). *Samlingen*. <https://malmo.se/Uppleva-och-gora/Konst-och-museer/Malmo-Konstmuseum/Utställningar/Samlingen.html#:~:text=Malm%C3%B6%20Konstmuseum%20har%20en%20av,%C3%A4nda%20fram%20till%202000%2Dtalet> (16-06-2022).

Oxford Research. (2017). *Flytt av Malmö Konstmuseum*. <https://oxfordresearch.se/projects/flytt-av-malmo-konstmuseum/> (16-06-2022)

Rodini, Elizabeth. Khan Academy. (2018). *A brief history of the art museum*. <https://www.khanacademy.org/humanities/approaches-to-art-history/tools-for-understanding-museums/museums-in-history/a/a-brief-history-of-the-art-museum-edit> (16-06-2022).

Zipsane, Henrik. (2014). *The Concept of Satellite Museums in Regional Development*. <http://lcn.pascalobservatory.org/pascalnow/pascal-activities/news/concept-satellite-museums-regional-development> (16-06-2022).

Videomaterial

Gadanho, Pedro. Ted talks. 2014. *Museum as activator, museum as activist, museum as agitator, Pedro Gadanho*. TEDxViennaSalon. (online). (16-06-2022). <https://www.youtube.com/watch?v=NiHTGBT8hIc>. (16-06-2022).

Bildkällor

E Yakovlev, Alexander. *Landskap med Figurer*. (Målning). <https://www.konstkalendern.se/gallerier.php?visa=ja&lopnr=90622&namn=Malm%C3%B6%20konstmuseum> (16-06-2022).

Broberg, Nina. (2015). *Malmöhus*. (Fotografi). Malmö: Statens fastighetsverk.

Hill, Carl Fredrik. (1976). *Utan titel*. (Teckning). Carl Fredrik Hill, utställningskatalog. Malmö: Malmö Konsthall.

Hill, Carl Fredrik. (1976). *Tempel med tjurar*. (Teckning). Carl Fredrik Hill, utställningskatalog. Malmö: Malmö Konsthall.

E:son Lindman, Åke. *Malmö Konsthall*. (Fotografi). <http://lindmanphotography.com/?work=malmo-konsthall> (16-06-2022).

Östling, Terje. (2014). *Lunds Konsthall*. (Fotografi). <https://lunds-konsthall.se/en/exhibitions/previous-exhibitions/2013/shapes-in-the-making> (16-06-2022).

Lunds Konsthall. (Fotografi). <https://lunds-konsthall.se/en/about-lunds-konsthall/visit-us> (16-06-2022).

Johansson, Lennart. (2021). *Det platsjutna taket består av betong 166 stycken lanterniner*. (Fotografi). <https://vaxer.stockholm/projekt/tillbyggnad-pa-liljevalchs-konsthall/> (16-06-2022).

Lindbäck, Mattias. *Liljevalchs tillbyggnad, interiör*. (Fotografi). <https://liljevalchs.se/press/liljevalchsplus/> (16-06-2022).

Hjortshøj, Rasmus. COAST Studio. *Gården, Kolumbamuseet*. (Fotografi). <https://www.archute.com/kolumba-museum-peter-zumthor/> (16-06-2022).

Binet, Hélène. (2008). *Ljusspel i interiören, Kolumbamuseet*. (Fotografi). <https://divisare.com/projects/273884-peter-zumthor-helene-binet-radu-malasincu-kolumba-dioecesan-museum> (16-06-2022).

Rosengård Centrum

Rosengårds station

Annelunds förskola

Triangeln Södra